SUCEAVA Noemvre-Decemvre 1928

AN. III
1928

FĂT-FRUMOS

Nr. 6

Redactor: Leca Morariu

Cănătu lu Rumeri din Istrie

Moderato

Roma, Roma-i maia nostrea Noi Rumer rama - ren

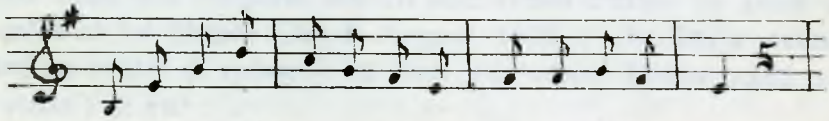

Roma-ni-a-i so-ra nostrea Tot ur sănje-a - ren

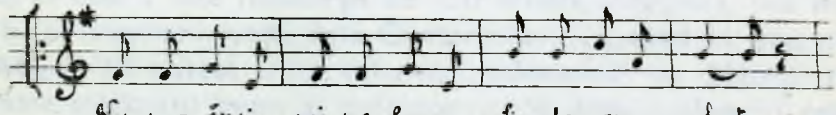

Nu smo ănşi noi pre lume Şi-nchea aren fraţ
Se fi-en fra-te şi frate Cum av Domnu dat

Ta-li-an cu ma-re lume Măra cu noi daţ
Se trecen pi-rea la morte U-ru şi cu ut.

LM

Imnul Istro-Românilor

Specimen din cartea istro-românească *Lu fraţi noştri*
(care-i sub presă)

Memoriei lui Iosif Popovici

Nu uitaţi de cartea istro-românească!

SUCEAVA Noemvre-Decemvre 1928

An. III 1928

FĂT-FRUMOS

Nr. 6

REDACTOR: LECA MORARIU

† Iosif Popovici †

„Aşteptam zi de zi mila Celui-de-Sus, după ce cei de jos şi-au împlinit datoria. Dar se vede că... trebue să mai sufăr. Bun e D-zeu şi iertate vor fi toate“ — îmi scria el din Cluj la 25 Iulie 1928, plângându-se de ţintuirea sa la patul de suferinţă, mâhnit că nu poate pleca „acasă“, în dragul lui Banat. Iar la 17 August 1928, noi porniam într'un nou drum cirebir cu acest ultim salut al lui (datat: Cluj 8 August 1928: „În Istria salutaţi pe toţi ai noştri şi spune-le că doar s'a 'ndura D-zeu odată să-i pot vizita[1]) şi eu“...

Şi, din toată petrecerea noastră (dela 30 Aug. — 10 Sept. 1928) în cele 7 sate româneşti de sub Monte-Maggiore, noi mereu îi tot trimiteam veşti dela Cirebirii *lui*..., când el, acu din 26 August îşi pusese cruce suferinţei, adormind cu blândă resemnare alinătorul somn al dreptilor... Şi deci, dealungul celui din umră drum al său, dealungul drumului din Clujul datoriei şi al suferinţelor, până'n Cliciova odihnei sale de veci, l-au petrecut salutările pe cari uitaţii noştri din Istria mereu le tot trimiteau neuitatului[2]) lor *gospodin Ioje Popovici*. Şi tot ele vor fi închipuit, pe proaspătul mormânt dela Cliciova, cele dintâi flori de profundă recunoştinţă...

Vestea despre stingerea lui ne ajunse acolo, departe, abia în 10 Septemvre. Câteva zile în urmă eram în cel mai surgunit sat istroromân, în Jeiănul cel înfundat între codri şi munti. Noaptea dinspre 15 Sept. 1928 se descărcă asupra Jeiănului cu o ade-

---

[1]) Se va vedea din câteva scrisori ale lui (ca cea publicată în chiar acest Nr.), cât de mult şi cât de serios doria Iosif Popovici încă la 1927 să-şi continue — împreună cu noi — cercetările sale istroromâne la faţa locului.

[2]) Dovezi pentru această neuitare se pot ceti în articolul *Ni noi n-am uitat pre fraţi noştri* din „Graiul Românesc“ An. I 1927, 221 ş. u. şi în articolul *Tonca Belulovici despre Iosif Popovici* din „Floarea Soarelui“ An. II 1928, 3—5.

vărată furtună de uragan, cum se întâmplă în aceste locuri unde furtunile vin arare, dar vin orcanice. Ferestruica întunecoasei chilioare din casa (Nr. 20) a lui Mate Turcovici, deşi închisă cu oblon de lemn, era prea puţin opacă decât să poată opri necontenita străfulgerare a întunerecului din hruba noastră. „Duşumeaua“ de piatră, se vedea jos în bătaia fulgerelor, tot un lac de apă. Şi când bubuitul tunetului ostoia, glasul vântului zbiciuit de furtună se auzia auind nebunatec, urcând cu prelungiri şi tremolări ca de om, până'n cele mai înalte registre... — întocmai ca neuitatul refren „*der Wiind*“ în cutare clasică recitare a lui Moiss', auzită în chiar laboratorul lui Iosif Popovici la 22 Sept. 1927... Şi întreaga fire din ţara cirebiră se zbuciuma parcă de vestea morţii lui Iosif Popovici... Iar noi eram din nou în laboratorul de fonetică experimentală dela Cluj, Calea Moţilor 37, în acea neuitată seară de Septemvre 1927, când îi adusesem veşti proaspete din Istria şi l-am aflat atât, atât de singuratec între dragile lui diapazoane şi fonograme...

— Ia aşa ajunge omul că se dedă cu singurătatea... Inainte vreme mai venia Bogrea pe la mine. Pare-că-l văd colea la masă, galben săracu şi istovit, răzemat în cot: „Mă Ioţa, ia mai pune *Elegia* ceea a lui Massenet!“... —

Şi vremece placa patefonului de ortoepie ne transmitea acum melancoliile clasicei *Elegii* a lui Massenet, Iosif Popovici rămâne cu ochii ţintă la colţul mesei unde cândva, ca şi noi acuma, V. Bogrea venia să-şi audă cântecul favorit... V. Bogrea şi Iosif Popovici, prieteni uniţi în singurătate şi mai ales în *omenie!*...

* * *

Pe Iosif Popovici l-am cunoscut târziu: abia într'al doilea congres al filologilor români la Cluj. Avea, ca şi Bogrea, acelaş dar de a te face să simţi dintr'odată, că până la dânsul nu-i stavila nici unui singur ascunziş. Ca şi V. Bogrea, tipul omului perfect sincer. Decât Iosif Popovici îşi striga sinceritatea fără nici-o rezervă. Pare-că-l aud la chiar soborul filologicesc dela Cluj: „Şi cât despre fonetică, d-lor, mai slăbiţi o, dacă nu catadixiţi să vă împrieteniţi cu fonetica experimentală!“ Şi câţi nu-i puteau ierta aceste efuzii de ultrasinceritate!...

A fost însă şi'n opera sa ştiinţifică de aceeaşi generoasă sinceritate. Niciun şir fără de cea mai deplină convingere c'a dat tot ce avea mai bun de dat. Nu s'a sfiit nici de munca brută şi

— lucru cu care nu se prea îndeletnicesc o seamă de savanţi... — A deşţelinit el însuşi acolo unde era nevoie. Cu cât eroism ne-a cucerit, în împrejurări atât de vitrege, sub paza şi sub ameninţarea[1]) baionetelor austriace, — comoara[2]) sa de texte istroromâne! „Eu n'am avut în Istria, decât numai pe D-zeu!" — îmi scria (la 24 Ian. 1927) el cu multă ămărăciune, dar şi cu îndărjită conştienţă de valoarea operei sale.

Numai că această robustă dârzenie a lui, veşnic pornită întru apărarea adevărului mai presus de orce şi cu orce preţ, şi adorabila lui negrijă de sine, mereu coborîtă înspre nevoile celor mici, l-a cam înstrăinat de orce recunoştinţe oficiale, şi de multe prietenii „mari" şi de lumea eternelor concesiuni mărunte, de lumea în care urcuşurile sânt mult mai uşurele...

* * *

La fapte ca acestea ne gândiam noi, când în 15 Sept. 1928 vestiam gloatei de Jeiăneni adunate în *oştaria* lui Mate Doricicĭ (Martinina), moartea marelui lor prieten Ioje Popovici. Şi niciodată nu voi uita cu câtă duioşie ne întimpină atunci ruga lui Mate Doricicĭ: — Piseiţ domnule profesorule, o pisme ale familie lu Ioje Popovici, neca şi iel' ştivu cum noi smo jalosni c-a nostru priatelu' murit[3]) — Şi-am *piseit* atunci cătră „familia" lui Iosif Popovici, cătră... facultatea de litere dela Universitatea Clujului o adresă de condolenţe cirebire, iscălite de acele înegrite mâni ale unor bieţi cărbunari istrieni... în sufletul cărora, totuşi, cetiam atâta curăţenie, încât aveam convingerea că aceasta târzie recunoştinţă adusă lui Iosif Popovici, echivala cel puţin cât un umil titlu de membru corespondent al Academiei Române, titlu de care Iosif Popovici n'a fost făcut părtaş...

Leca Morariu

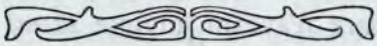

Surâsuri

Femeia se aseamănă uneori cu o pânză de pictură futuristă: de departe îţi aţâţă curiozitatea, iar dacă te apropii, găseşti că ar fi fost mai nemerit să... rămâi la distanţă.

G. Voevidca

---

[1]) Vezi Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria* I 1914 pag. 8.

[2]) Rămâne ca cu alt prilej să dovedesc înalta valoare a textelor istroromâne culese de Iosif Popovici.

[3]) — Scrieţi, domnule profesor, o scrisoare familiei lui Iosif Popovici, ca să ştie şi ei cât sântem noi de întristaţi c'a murit prietenul nostru.

Iosif Popovici și Istroromânii

(Scrisoare *) a lui I. Popovici)

Cluj, la 20 Octomvrie 1927

Stimate Domnule Profesor,

Stimate Domnule Coleg,

Din grația lui Dumnezeu și din bunăvoința lui Mussolini am fost poftit zilele trecute la Consulatul italian din Cluj. Prezentându-mă la Consulat domnul Consul de Pompeis a binevoit a-mi arăta o scrisoare lungă, lungă de patru coale de hârtie din partea Legațiunii italiene din București. Hârtia aceasta conținea răspunsul guvernului italian în chestiunea călătoriei noastre în Istria[1]). Făcând parte din pleiada savanților istro-români, ne face o deosebită plăcere a te pune în curent cu această scrisoare. Guvernul național italian aprobă scopul călătoriei noastre și a însărcinat pe fiecare ministru să-și dea părerea în parte: Ministrul de externe n'are nici o obiecțiune de făcut cu privire la această călătorie, ministrul de războiu a dat ordin comandantului militar din Trieste ca la prezentarea mea să-mi elibereze pe numele meu un laissez-passer pentru a putea face fotografii[2]) în această zonă militară, ministrul de interne a dispus prefecturilor din Fiume, Trieste și Pola să ne stea la dispoziție cu regimentele lor de jandarmi bersaglieri, ca să putem cuceri toate formele dialectale, ministerul de finanțe s'a declarat că ne acceptă toate discurile[3]) virgine să intre în Italia, iar pe cele maculate le pune sub taxă și în fine ministerul instrucțiunii a declarat că nu ne poate da nici un ajutor, fiind școlile date deja pentru alte scopuri. În fața unui ajutor atât mare n'aveam cuvinte să-mi exprim toată gratitudinea.

. . . . . .

Cu privire la călătoria noastră viitoare aș fi de părere să ne facem un fel de calendar sau o carte de povești și glume

*) O publicăm fragmentar, deși p. a ilustra umorul lui I. Popovici ar merita să fie publicată în întregime.

[1]) Călătoria s'a făcut (în August—Septemvrie 1927) și fără de ajutoarele oficiale italiene!

[2]) Fotografiile s'au făcut și fără de laissez-passer.

[3]) Discurile pentru fonograme.

tipărite în dialectul lor. Nu ştiu câţi bani ai adunat până acuma[1]) dar cred că în acest scop am putea primi ceva şi dela guvernul nostru[2])... Scrie-mi ce crezi despre acest plan!

În fine te rog să-mi faci un raport mic despre cele ce ai găsit în Istria, căci aş dori să fac o dare de seamă despre călătoria D-tale din Istria.

. . . . . .

Dorindu-Vă mult bine, sănătate şi noroc Vă salutăm pe toţi cu cea mai mare stimă şi afecţiune. —

Emil Petrovici
secretar

Iosif Popovici
Directorul Laboratorului de Fonetică experimentală.

Iosif Popovici (1876—1928)

NOTE BIOGRAFICE

S'a născut la 17 Febr. 1876, ca fiu de preot, lângă Lugoj în comuna Cliciova, unde a făcut şi şcoala primară. Trece apoi la liceul de stat din Lugoj şi la cel român din Braşov, vădind chiar de pe aice că-i chemat să fie cineva. Însetat de şcoală bună perindează universităţile dela Graz, Lipsca, Viena, Zagreb şi Paris, luându-şi în 1900, la Viena, titlul de doctor în filologia slavă, iar la Paris, ca elev al abatelui Rousselot, titlul de *Maître en phonétique*. Ca student încă îşi face (dela 3-13 Oct. 1899) prima excursie de explorare filologică în Ţara Istroromânilor. La 1902 Universitatea Vienei îl angajează să facă cursuri de limba română. În primăvara anului 1905*), din 4 Prier - 16 Mai, descinde pentru a doua oară în Ţara Cirebirilor, iar in toamna aceluiaş an trece ca docent pentru limba şi literatura română la Universitatea din

[1]) E vorba de *Cartea istro-românească* pusă, chiar zilele acestea sub presă... — încât orice ajutor pentru tipărirea acestei cărţi unice în felul ei n'ar veni prea târziu.

[2]) Guvernul român — în afară de Ministrul Cultelor şi Artelor d. Al. Lapedatu — a avut grija altor feluri de subvenţii... — Începând dela ministerul instrucţiei până la cel de finanţe! Aceasta precum ca să se ştie!

*) Nu în 1906, cum zice greşala de tipar din: Leca Morariu, *Istro-Românii* 1927, 33.

Budapesta. Dar lecţiile acestui entuziast profesor român erau cu mult prea sincere şi prea bune decât să poată fi pe placul faimosului Aponyi. Altfel de şcoală românească trebuia să purceagă dela o catedră maghiară... Iosif Popovici a fost cu mult prea loaial decât să poată şi să vreie a înţelege un lucru ca acesta!... Şi mai era apoi acest dascăl valah — cum, unanim, spun toate mărturiile — un mare cuceritor de suflete...

Încât la retragerea profesorului Ciocan dela catedra de filologie română a marei universităţi maghiare, nu *Iofa* Popovici, veneratul prieten şi părinte al studenţimii române, fu numit titularul acelei catedre... Abia dreptatea cea mare a Unirii neamului românesc, i-a dat şi lui dreptatea ce i se cuvinea, aşezându-l în loc de cinste la Universitatea românescă a Ardealului. Aici şi-a împlinit, cu rară devoţiune, opera sa de duios învăţător al tineretului universitar şi de mare învăţat al neamului.

S'a stins la Cluj în 26 August c, cerând ca să fie aşternut pentru odihna de veci în umilul cimitir dela Clicioava, alături de părinţii săi, — dorinţă care i s'a împlinit la 29 August 1928.

L. M.

Amintiri despre Ion Dragoslav

Câte n'aşi putea aşterne pe hârtie despre bietul Dragoslav! Căci m'a cinstit cu prietenia lui statornică şi, cât a fost la Folticeni, nu era seară să nu vină în casa mea, unde îl aşteptau cu nerăbdare copiii, îi scotoceau buzunarele, îi dădeau scaun şi tăcâm, îi legau şervetul de gât (şi el se lăsa!), numai şi numai să scoată din tainiţele hainei, manuscrisele groase, scrise pe câte-o coală, cu scrisul lui limpede şi mare. Şi ce fericit zâmbia! Erau admiratorii lui cei fără de ascunzişuri, simpli, neprefăcuţi, iar atenţia şi râsul lor sglobiu era critica cea mai sigură şi preţioasă.

Îl am şi acum înaintea ochilor. Îl vedeam de departe cum cobora uliţa Boianului. Mergea agale, cu mânile bălăbănind larg în lături, privind visător de subt pălăria mare de trubadur din alte vremri.

Şi capul lui te atrăgea numaidecât ca ceva deosebit. Pletele blonde de boem, îi cădeau în nerânduială pe fruntea larg boltită, acoperindu-i adesea, în răvăşala lor, sprâncenile spălăcite subt cari luciau, misterios uneori, ochii albaştri, bulbucaţi, când se

încălzia la vorbă; visători, când priviau undeva, straniu, departe de lume, la nişte icoane văzute numai de el, cărora le vorbia uneori absent, în şoapte: aşa cum i-a prins chipul în marmoră sculptorul Dimitriu-Bârlad în capul de expresie „Visătorul". E Dragoslav! E Dragoslav cu mustăţile lui spânatece, cari îngrădiau o gură mare şi dădeau feţii zbârcite înfăţişare de femeie bătrână, ciudată.

A venit. Îşi freacă vesel mâinile; se aşează; vine mai subt lampă; îşi potriveşte ochelarii, pe cari-i poartă numai la cetit, mai pocneşte din degete pe la nasurile copiilor, cari-şi vâră capetele prea aproape de el; tuşeşte; îşi trece nervos mânile prin plete şi svonul povestirii picură molcom, moldoveneşte, cu înduioşări de voce, cu mlădieri şăgalnice. Şi când copiii chicotesc, se opreşte; le zâmbeşte; îşi ea ochelarii şi râde şi râde de dragul lor, mai tare ca ei: hâ! hâ! hâ!

Aşa-l văd pe bădia Ionică: ap'ecat asupra foilor cu poveşti din *Facerea Lumii*, *Poveştile Florilor*, *Brâul cu picăţele roşii*[1]); iar razăle lămpii îi auresc pletele punându-i un nimb de sfânt. A fost un sfânt. Pornit de jos, îi iubia pe cei de jos şi numai lauda lor, dacă o întâlnia, îl încălzia.

Nu pot să uit o întâmplare. Am po nit, odată, împreună la Bucureşti. Era târziu şi gazda lui departe. L-am înduplecat şi meargă la un hotel pe al cărui patron îl cunoşteam bine. Locuri nu prea erau, pe acea vreme. Portarul, ca portarii, îmi dă numai mie o cameră. Zic, mai mult la întâmplare: „Pentru scriitorul Dragoslav nu se găseşte un pat aici?" Cum s'a schimbat omul! „Dv. sunteţi scriitorul Dragoslav? Care a scris *Codreanu Haiducu?* şi *La han la trei ulcele?*".

Şi a căpătat îndată cameră: iar Dragoslav plutia în fericire nu atât pentru cameră, cât pentru admiraţia sinceră ce licăria în ochii omului din popor. „Am pătruns în pătura de jos!" — tot murmura el.

Era curat în gânduri ca o fată, cuminte şi religios, nevoie mare. Cât s'a războit cu toţi medicii din Fălticeni, ca să nu să strice paraclisul dela Spitalul Stamati! Era pravoslavnic ca un Rus iar necredincioşii erau duşmanii lui de moarte. Singurii lui duşmani de altfel. Prin sate propovăduia contra sectanţilor şi cu preoţii discuta cele bisercesti ca un teolog.

[1]) Din viaţa ţăranilor bucovineni. Netipărită.

Şi sufletul îi era plin de dragoste de ţară. Nu era sărbătoare naţională, nu era faptă patriotică în oraşul lui, la care să nu ia parte şi el, sau să nu fi pornit din îndemnul lui. Şi azi aşteaptă, în curtea bisericii „Adormirea" troiţa pe care a adus-o cu greu din Bucureşti şi pe care tot spera s'o aşeze la primăvară, pe dealul Spătăreştilor, în amintirea luptelor cu bolşevicii...

Prietenii lui, desigur, îi vor împlini dorinţa cea din urmă... Şi-a scris autobiografia. Un fel de *Adevăr şi poezie*. Se mândria cu origina-i umilă de ţăran bucovinean, copilul de sumănar cu numele rutenizat: *Ivacinc*.

Un lucru nu scrie în autobiografie şi nu voia să-l spună nici în ruptul capului: anul naşterii. Îl probăluiam noi după colegii lui de şcoală; dar el se supăra. „Pe femei şi scriitori să nu-i întrebi de anul naşterii!"

Şi râdea fericit că d. Adamescu l-a mustrat odată, că din cauza lui nu poate încheia *Istoria lit. române*, deoarce nu-spune anul naşterii. Şi tot nu i l-a spus. Şi râdea ca un copil că l-a păcălit.

Mai tăinuia ceva: streinilor, casa unde şedea; prietenilor studiile. (N'avea, bietul, decât o clasă de gimnaziu şi ce prinsese pe la cursurile Facultăţii de Litere din Bucureşti).

Căsuţa însă, zău, n'avea de ce să şi-o ascundă! Micşoară, e drept; dar drăguţă, plină de poezie, cu o curte însorită, cu o grădiniţă înflorită. Şi în odăiţa-i de pustnic, în care se cunoştea hărnicia surorii şi nepoatelor, ordine şi curăţenie. Pe covorul din perete: cadrele amintirilor lui dragi. Deasupra patului: candela nestinsă subt icoană. Portretul D-lui Iorga (căruia i-a rămas credincios până la moarte, cu toate mrejele ce i s'au întins şi cu toată lipsa ce a îndurat) şi, mai jos, medalionul mare, în gips, al maestrului Macedonski, care, pare-mi-se, îi băgase în cap că face versuri bune. A şi publicat câteva, fără mare răsunet, în „*Semănătorul*". Versurile de mai târziu făceau însă de ruşine minunatele lui povestiri. Şi cu câteva zile înainte de moarte, a scris o poezie tare tristă.

Neavând cultură destulă, nici îndeajuns simţ de autocritică, Dragoslav preţuia, ciudat, mai mult versurile şi... discursurile, uneori deslănate şi fără miez.

Noi, prietenii lui, aveam ce lupta contra acestei ciudăţenii, voind să-l oprim să nu-şi întunece faima de scriitor premiat de

Academie. Aş! ţi-ai găsit! Şi când vorbia, lumea, rea, îl aplauda uneori în batjocură. Şi el, ştiu eu?, credea poate, căci năravul nu şi-l lăsa.

Fără aceste ciudăţenii sufletul său ar fi fost deşăvârşit.

Era generos. Împărţia tot ce avea, când avea. Şi cel dintâi lucru pe care-l făcea, când avea bani, era să-şi plătească datoriile. „Vine Dragoslav" îmi strigă câte un prieten din fugă. „De unde ştii?" „Mi-a trimis bani prin poştă". Aşa era. După aceea banii se duceau gârlă, fără grijă pentru ziua de mâine. În privinţa aceasta era foarte neorânduit; adevărat boem.

Îmi aduc aminte de-o toamnă ca acum. Am ieşit să ne preumblăm pe uliţa frumoasă a Rădăşenilor, afară din oraş. Ne îngropam picioarele în frunzele uscate, cari foşniau melancolic şi tăceam.

Cam strângea în spate şi el era în haină şi pantofi galbeni. „Hm!" vorbeşte ca pentru sine. „Pe unde-o fi paltonul meu?" Şi râdea în de el. „L-am lăsat ast'primăvară undeva; dar nu ştiu bine: la Argeş sau Călăraşi".

„Garderoba" şi-o risipia în toată România Mare, căci avea un nepotolit dor de ducă.

Deşi nu avea „maniere", era foarte delicat sufleteşte. Odată, la Vaslui, întârziind la un păhar bun, noaptea, ca să nu scoale pe prietenul care-l găzduia, s'a culcat în... clopotniţa bisericii. Săracul! Şi tare era mulţumit când vedea că-l primeşti din inimă, cu ce ai, fără marafeturi. Tot repeta: „Aşa era şi bietul Gârleanu! Hai, Ionică, şi-i mânca ce-o fi pe masă, măi! Dumnezeu să-l ierte! Ce suflet! Ce suflet!" Şi mai că plângea.

A dus o viaţă amară, căci ţinea, mai presus de toate, la libertate şi la demnitatea de scriitor, pe care nu voia s'o înjosească prin birouri obscure. Căci nu s'a găsit nici o sinecură şi pentru el. Ţara nu i-a dat nimic. O spunea adesea cu amărăciune. Dar el, în schimb, a dat ţării lui *totul*.

În timpul războiului, la un spital din Folticeni, toţi spun că a fost numai inimă. Parcă-l văd trebăluind: nu putea fi altfel; mereu pe drumuri, pe drumurile de atunci! După medicamente, la Iaşi.

Ţara i-a dat, uitasem, ceva în schimb: un „ban de fier", cum spunea scriitorul Eugen Boureanul, la groapă. „Banul" însă îl purta cu mândrie, pe piept, la sărbătorile naţionale, căci era *meritat*, *muncit*. Nu-l umiliau piepturile înzorzonate ale politicianilor, cei cari priviau cu milă la „tinicheaua" lui sărăcuţă.

O singură fericire adevărată i-a ostoit inima arsă (să nu spun neadevăr!): întregirea Țării. Cine l-a văzut iluminat, transfigurat de fericire, întinerit jucând Hora Unirii cu bucovinenii veniți la Folticeni pentru Unire, nu-l poate uita...

Se odihnește acum în țintirimul Oprișenilor, alături de sora lui, la doi ani după moartea ei, exact la doi ani.

Era tot primăvara când ea s'a stins de viață trudnică și de lipsă. Slujia cu palmele ca să-și crească bine cele trei fete, din cari doua au rămas singure, în nevoie.

La moarte ei, Dragoslav era aproape singur. Când m'a văzut că vin să-l însoțesc la înmormântare, m'a sărutat plângând Nu se rușina de starea ei umilă; dar credea că altora li e rușine și el era delicat...

Țintirimul din dealul Oprișenilor e simplu și modest ca viața lui... Hăt departe se văd meleagurile bucovinene, pe unde au hălăduit părinții lui, de unde a purces viața lui. A îngenunchiat la groapa sorii-sale și mi-a spus, printre plâns. „Aici, aici, lângă mămuca și tata... în curând. și eu"...

Și, peste doi, tocmai peste doi ani, când cireșii țintirimului erau ninși de floare, astă primăvară în 5 ale lui Mai, Domnul i-a împlinit pioasa voie.

Virgil Tempeanu

Cimilituri istroromâne*)

Ce-i mai grevo ăn lume?
(Cea ce nu se știe).
Cincĭ fraţ ă[1]) casa zides e nu vor ăn ia fi (ali: pribivuĭ).
Acurle cu carl'i se bicĭva plete).

Auzite în 12 Sept. 1928 dela Mate Doricicĭ Martinina[2]) de 43 ani vârstă; Nr. casei 96.

* * *

*) Un nou mare drum istroromân (am lucrat din 30 August - 10 Sept. 1928 în cele 7 sătulețe de sub Monte-Maggiore, iar din 12 - 17 Sept. 1928 în izolatul Jeiăn) m'a răsplătit chiar și cu descoperirea unei bogate colecții de cimilituri cirebire — *cele dintâi cimilituri cirebire pe cari le cunoaștem până acum*. Până să ajung a insista, într'un articol special, asupra acestei descoperiri, public câteva cimilituri culese din uitatul Jeiăn. — Mă folosesc de aceeași grafie fonetică pe care o utilizez și în celelalte texte istroromâne publicate de mine.

[1]) Un *ă* epentetic, particularitate a idiomului Jeănean.

[2]) Acelaș Mate Doricicĭ din „Jun. lit." 1927, 272.

Carle ca ie mai hităr[3]) pre tota lume?

(Sorele).[4])

Auzit în 13 Sept. 1928 dela moşul Grgo Doricicĭ de 79 ani vârstă; Nr. casei 13.

* * *

Ciaia cumpara lu toţ fil'i a sel' cumarace, e şie nu pote.

(Hrastu şi gl'indele).

Ce va zice:

Zacol'ita şi oderita.[5])

Şi căntănda acasa meje?

(Folele).

Auzite în 14 Sept. 1928 dela acelaş Mate Doricicĭ (Martinina).

* * *

Ce face jensca când se obabe?

(Fecioru ali feta!)

Auzită în 14 Sept. 1928 dela Mate Turcovici[6]) (Rade) de 57 ani vârstă; Nr. casei 20.

* * *

Ce-i cea:

Un mer creşte; dvanaist grane are; ăn saca grana şapte mere (ali: col'ube)?

(Anu, kèdemu şi zilele).

Auzit în 14 Sept. 1928 dela Ioje Doricicĭ de 48 ani vârstă.

* * *

Cincĭ frat o casa zides e nicad ăn ia nu cutegu fi.

(Acurle de bicĭva).

Auzit în 15 Sept. 1928 dela băieţandrul Ioje Marmelik' de 16 ani vârstă; Nr. casei 22.

TRADUCERE:

Ce-i mai greu în lume?

(Ceea ce nu se ştie).

* * *

---

[3]) Etimologia: croatul *hitar, -tra, -tro* = iute, repede.

[4]) „Ke ie ăn cincĭ minute tot svitu oboide" (= că în cinci minute aleargă peste toată lumea) — lămuria moşul Grgo Doricicĭ.

[5]) Cimpoiul (= *folele*) e, cum l-am văzut în 14/9 1929 la cimpoieşul Mate Mişik' (dela Jeiăn), din piele de miel, — ucis(= *zacol'it*) şi belit (=*oderit*).

[6]) Acelaş Mate Turcovici din „Făt-frumos" 1928, 7.

Cinci fraţi zidesc o casă şi nu vreau să fie (sau: să trăiască) într'insa.

(Acele [andrelele] cu cari se împleteşte colţunul).

* * *

Care cal îi cel mai iute în întreaga lume?

(Soarele).

* * *

Tata cumpără la toţi băieţii săi comanace (pălării), dar sieşi nu-şi poate (cumpăra).

(Stejarul şi ghindele).

* * *

Ce înseamnă:

Ucis şi belit
Şi cântând merge acasă?

(Cimpoiul).

* * *

Ce face femeia când se moşeşte (când o moşeşte moaşa)?

(Face sau băiet sau fată).

* * *

Creşte un măr; are doisprezece craci; în fiecare crac şapte mere (sau cuiburi)?

(Anul, lunile şi zilele).

* * *

Cinci fraţi zidesc o casă şi niciodată nu cutează să steie într'insa.

(Andrelele de împletit colţuni).

Leca Morariu

Surâsuri

(Biblică)

După săvârşirea păcatului strămoşesc (pe cât ştim, întâia ispravă remarcabilă a femeii), Creatorul, în mânia Sa, hotărî să pedepsească cumplit genul uman: şi dete Evei ...limba.

George Voevidca

Sfârşit de an şcolar

Soare torid dogoare barbar..
Vântul şivoaie răsuflet de jar...
In umbra cenuşiilor case
Gâfâie câni cu limbile scoase...

Trufaş dominând umilul oraş,
Şcoala-şi înalţă cubul uriaş...
Cuib al luminii — cu strop de venin —
Şcoala-şi înalţă cubul uriaş...

Domni gravi şi pleşuvi, cu ceţoşi ochilari
...Cubul trufaş şi-l înalţă şcoala.
Pe copii cartea i-a supt ca şi boala..
...In umbra cenuşiilor case
Gâfâie câni cu limbile scoase...

Şi cu gânduri oloage,
Stau înclinaţi peste cataloage:
Cifrele parodiază jocul de zari.

Capete de copii, blonde şi brune,
Tâmpite de-atâta 'nţelepciune,
În pupitre creerii tragic şi-ucid —
Barbar dogoare soare torid.

Ca frunzele 'n toamnă se scutură nădejdi multe.
Pe mamele plânse cine să le-asculte?...

George Voevidca

DRUMURI CIREBIRE

18 August 1927)*

Şi aice, ca şi la Vragna, chiar în capul satului ne întimpină un *cazzolaio* (= cizmar). Lumea salută respectuos, ori mai mult cu respectul fricii, bolborosind câte un *Bog* (= cu Dumnezeu) croat. Ba alţii se avântă chiar la salutul fascist-roman, cu ridicatul mânii drepte în sus. Şi toţi încremenesc locului când noi le răspundem cu: — Bura zi! Ce ganeiţ vlaşchi? (= Bună ziua! Vorbiţi româneşte?). —

Vestea că sosesc oameni ştiutori de românească cirebiră, aleargă spornică în urma docăraşului nostru şi când ne oprim

*) Continuarea paginilor din „Făt-frumos" An III 1928, 116—120.

la oştaria (= ospătăria) lui Frane (= Francisc) Belulovici, lumea se cam înghesuie la poartă. Ba în galopul unui buiestraş biped şi'n durătul foarte sonor al unei teleguţe pe două interesante rotile (cu spiţele, nu centripetale, ci'n chip de cruce), a sosit la faţa locului şi-un voinicel de-o şchioapă, cu un atât de senin râs, de parcă n'ar mai fi naţie mai fericită pe lume decât aceşti bieţi desmoşteniţi de aice.

— Ce-i bur caliciu? (= Căluţu-i bun?) — îl întreb.

— Ăi! (= Îi bun!) — râde ghemotocul de om, arătându-şi mărgeluşele dinţişorilor.

Ba toată lumea aice râde şi-i veselă, de parcă-ai fi întrat în ţara bucuriei. Intrebi de omul care ţi se întâmplă a fi vecin: — Ce va zice che toţi omiri voştri şa se ărdu? (= Ce înseamnă că toţi oamenii voştri râd aşa?) — şi-ţi răspunde: — De mare cuntenteţe se ărdu omiri, de mare dragost: che-s cuntenţi che avdu govorèn'a zice omu de largo; pac zice aşa vlaşchi. Pac se ărdu che şi gospodinu ştie. (= De mare mu'ţumire râd oamenii, de mare fericire, ca s mulţumiţi să-l auză cuvântând pe un om de departe care cuvintează aşa cirebireşte. Şi râd că şi domnul ştie cirebireşte). —

Orcum, am şi întrat în danţ, şi ca omul la început, nu ştii ce să-ţi mobilizezi mai întâi: creionul care să înregistreze atâta graiu viu. ori aparatul fotografic, ori numai ochii şi urechile cari numai dânsele să prindă atâta bogăţie vrednică de a fi fixată.

Dintr'un învăluşag ca acesta ne scoate d-l Dr. Iosif (Ioje) Belulovici, care şi el s'a grăbit să ne întimpine, prevenit fiind încă din Abbazia asupra descinderii noastre aice. Ba doctorul Belulovici (medic oficial al acestui ţinut) a avut grija să ne şi încartiruiască: la Enrico Stenta, Român şi acesta, cu tot numele său italian. Şi întreaga Susn'eviţă e numai românească, singurul neromân fiind aici doar proaspăt venitul Italian Ernesto Rotta, amintitul cizmar din capul satului.

Iar casa lui Stenta, într'un sat de-ale noastre, ar putea fi cel puţin şcoală; atâta de arătoasă şi de mare-i. Şi are nu mai puţin de opt camere. — Casă *americană*, ne lămureşte doctorul Belulovici, — făcută deci cu munca braţelor cirebireşti din America, aşa ca atâtea altele în sătişoarele istroromâneşti. — Ceale betăre, vedeţ-le cu slame! (= Cele bătrâneşti, vedeţi-le acoperite cu paie! — Şi pentru ca să te simţi, se vede, şi mai

la romănie, un glăscior de *mul'ere* (=muiere) ţipă acum jos în bucătărie: — Drac a tire cu cornele şi cu coda fie! (= Dracul fie la tine, cu coarne şi cu coadă!) — Iar situaţia e cam dificilă când, cu sacul de drum în mâni, pe întunecoasa scară care duce la camera din etaj, stai să treci repede în carnet o atât de savuroasă imprecaţie cirebirească.

Şi bucuria noului şi doritului e mai mare decât oboseala. Abia încartiruiţi, dăm un repede iuruş prin sat. Susn'eviţa (azi Valdarsa) îi maică numai o singură stradă, stradă care în capătul ei estic, chiar aice la casa gazdei noastre, se bifurcă înspre satul românesc *Nòsolo* (azi Villanova) şi înspre Cepici-Fianona. Case şi „garduri" şi toate celelalte heiuri (şuri grajduri, poieţi), toate de piatră; şi din ce alta ar putea fi în această ţară care nici lemn şi nici pământ n'are!? De altfel piatra şi ţine mai răcoare în vremea unor cumplite călduri ca acestea. Alături de umilul bordei acoperit cu paie, şi printre bătrânele case *starine* (= strămoşeşti) cu pitoreşti uşi arcate ori chiar cu baladùr (= cerdac), se ridică măreaţa casă „americană". Imprejmuiri de ziduri joase, în cari spinii şi rugii de *rubide* (= mure) sporesc obstacolul, închipuiesc gardurile gospodăriilor. In general însă, case mari şi târgoveţe oarecum, fiindcă în bogăţia de piatră a acestor locuri, mai fiecare-i cu etaj. Catul de jos cuprinde de obiceiu *cuhn'a*, (= cuhnea, bucătăria), cu strămoşeasca vatră deschisă, deci nu cu plită, ci cu un larg receptacol boltit peste vatra, unde pe pirostei şi'n ceun şi'n scafe de piatră se fierbe mâncarea deasupra pălălaiei de foc slobod. Fumul îşi vede de drum prin horn, dar mai rătăceşte el şi prin cuhnea foarte, foarte afumată, în care întunerec de muşte se aude bâzâind şi unde cutare minuscul omuleţ, cu mare spaimă se aruncă acum repede sub pat, alături de un oarecare tovarăş patruped. . . E deci vatra din vechile noastre case ţărăneşti, în care mai stăruie până astăzi hornul cu *picior* [1]) de lemn (hornul pomenit de Creangă şi eternizat de Grigorescu în clasica sa idilă *La vatră)* — deşi aice, în Istria, piciorul hornului lipseşte.

Incolo toată grămăjuia asta de clădiri cam îndesate una'n alta, toată Susn'eviţa asta deci, e aşezată mai mult pe o laturе a drumului, pe laturea stâncoasă unde nu-i păcat să-ţi înfigi casa în temelie de piatră firească. Pe când dincolo peste drum,

1) Creangă îi zice *stâlpul* hornului.

până'n albia acum complet secată a râuleţului Arsa, e oarecum ţarina, câmpul, locul plugului deci, şi în scumpetea atât de puţinului pământ de aice, ar fi o crimă să te aşezi cu casa în pământ, nu'n piatră. Şi tot terenul din dosul acestui rând de case e stâncă, stâncă vârstată cu corciuri de *brin'e* (= jneapăn cu bobiţe negre) şi de *smricve* (jneapăn cu fructe roşii); o dâlmă de piatră deci, atât de puţin practicabilă, că renunţăm de-a mai urca-o; nici de dragul aparatului fotografic n'ai prea avea ce s'o urci, devremece toţi ochii caselor, toate ferestrele se uită într'acoace, în jos, îndreptând spre stânca din spate numai prozaici pereţi orbi.

Iar în faţă, dincolo de matca Arsei, se ridică cu pante de stejăret, cu râpi lutoase, cu mărunta'e de stânci, cu jgheaburi şi corhane mâncate de apele toamnei, înălţimea din care ţine strajă biserica satului istroromân *Bârdo* (azi Briane). Biserica nu se vede, dar clopotul ei cheamă în ceasul acesta, de atât de aproape pare'ă.

Şi iată-ne iar pe drumul Susn'eviţei, defilând prin faţa primăriei care, în rotunda tablă cât un scut, îşi zice şi *Municipio* dar şi *Primăria Valdarsa*. E meritul fericitului apostol Andrei (Andruţ) Giavina (mort în 9 Faur 1925) de a fi dobândit, prin îmbrăcarea cămeşii negre, două-trei concesiuni de felul acesta.

Dar noul, pitorescul vieţii din această stradă a Valdarsei nu-ţi prea dă răgaz să urmăreşti lămuririle doctorului Belulovici, şi zbierătul *lu asiru* (=asinului), care se speteşte sub două uriaşe *brente* (=doniţe mari) de apă, reclamă întrarea în imediată acţiune a aparatului fotografic. Iar brentele se văd a fi chiar încununate cu verdeaţă, fiindcă pe suprafaţa apei poartă *graniţe* (= crenguţe) de *hrast* (= stejar), pentru ca apa cobălţătă de mers să nu se reverse afară. Şi apă, apa cea atât de scumpă în această ţară a secetei şi a pietrii goale, se grăbeşte acum pe înserate toată lumea să aducă. Brentari urechiaţi ca acesta, cu câte două brente în spate, un polobocoi în carul cu boi, şi fetişcane *brentariţe* cu umbletul lăbănat de povara purtată, toţi şi toate roiesc înspre *potoc* (= părău).

— Şi ţinţ şi sase vote preste zi (ali: preste ji) purtan ape din potoc che apa din potoc ai mai leghelne za be nego din şterne (= Şi de cinci şi şase ori pe zi aducem apă din părău, că apa din părău îi mai bună de băut decât cea din cisternă) — ne lămureşte o astfel de brentariţă.

— E la iel' ăi dosti ape? (Dar la D-Voastră e destulă apă?) — — Ai ăi dosti! Ăn fântăre! — răspundem noi, uitând o clipă că nu sântem la *Cârnelţii* din Bârdo, cari numai ei mai cunosc aice, sub Monte-Maggiore, cuvântul *funture*

Iar slăvitul de potoc e bine înţeles tot *Bol'unsiţa* sau *Arsa* acum de istov secată, Arsa din care abia colo, afară de sat sub o râpă lutoasă, a rămas o bulboană, — dovedind astfel că apele, dispărute din albia bolovănoasă, continuă să se prelingă pe tainice drumuri subpământene, pentru a slobozi din când în când câte un ochiu la suprafaţă.

Şi multă lume se opreşte în drum gata de sfat şi de voie bună; iar cutare femeiuşcă, îi râde faţa când te aude vorbind în graiul ei, şi — te surprinde cu vestea că la moartea Regelui Ferdinand s'au pus şi aici *bandére* (=steaguri)!... Şi apoi iarăşi, că fericitul Andrei Glavina[1], bolnav fiind, fu luat cu automobilul la Pola, şi a rămas pentru totdeauna în cimitirul din Pola, — adevărat simbol al pribegirii şi desmoştenirii istroromâne..

— Glavina fost-a fanschi cârstian (=Gl. a fost *fain* om) — mă asigură şi moşul Toni Stenta (de 82 ani vârstă) dela gazda noastră, Moş Toni care şi astăzi încă jeleşte moartea unui fiu al său, „*anche Toni Stenta*" (=şi el Toni Stenta), dus *ăn Meriche* (=în America) pentru a-şi afla acolo moartea. Iar această nescăzută vitalitate sufletească a octogenarului Toni Stenta, care nici la aşa vârstă nu se poate resemna de moartea fiului său (cum ai aştepta, poate), coincide cu vitalitatea fizică a acestui robust bunic şi străbunic; şi-i adevărată minune cât de spornic îşi bărduieşte el nişte căpriori pentru acoperişul şurii.

Târziu, sub seară, grijuliul doctor Belulovici vine să ne mai cerceteze: — E, cum staieţ? (=Ei! cum staţi?) — ne întreabă din drum.

— Bire, chiaro bire şi ca şi la noi acase! (=Bine, foarte bine şi ca şi acasă la noi!) — răspunzi, luptându-te cu sutele de ţinţari, mai sanguinari parcă aice, decât orunde.

— Ăncl'ideţ ocna; che va slabo! (=Inchideţi fereasta că va fi rău!) — ne dă de grijă doctorul, lămurindu-ne că altfel

---

[1]) Autorul primei cărţi istroromâneşti *Calindaru la Rumeri din Istrie* 1905, şi primul primar al comunei româneşti Valdarsa şi primul învăţător al şcoalei italo-române din Valdarsa.

până dimineața vom aduna toți țințarii Susn'eviței în camera noastră. Tragem deci obloanele de lemn (atât de caracteristice și obligatorii în partea locului, stângem lumina și ieșim încă odată la colindul întunecosului drum Susnieviței.

Dorm toate casele. Nici o singură fereastră nu mai împunge în întunerec c'o zare de lumină. Din nesfârșita spuză de stele se cerne o măruntă și abia simțită pulbere de lumină, care îi adâncește întunerecului și mai adânci cute de negru. Acompaniament al acestui cadru de întunerec și tăcere e numai țărâitul atât de îmbietor la reverii al lui *știurco* (=greierul acestor ținuturi). E o noapte a poveștilor. Și asculți povestea acestui doctor Ioje Belulovici, furnizor de povești istroromâne al lui Sextil Pușcariu (vezi S. Pușcariu, *Studii istroromâne* I, 2).

A învățat dacoromânesca noastră la Budapesta, unde a urmat medicina. Și-a mai învățat colo, în inima ungurimii, dela Mircea Rusu-Șireanu, nu numai graiu românesc... — dela Mircea Rusu-Șireanu care a murit eroic în legiunea română din Franța. *Mircea* se cheamă de atunci un copil din Susnieviți, ținut la botez de doctorul Iosif Belulovici. Iar restul din povestea acestui Dr. Giuseppe Belulovici, izolat, prin căsătorie, pentru totdeauna între frații lui țărani și neintelectuali, ți l completezi apoi cu mărturia lui Emil Riegler (din articolul *La Românii din Istria* în „Ideea Europeană" 1925 No. 178: ... „Din ființa tinerei țărănci (doamna Ioana Belulovici) respiră atâta sănătate și demnitate rezolută, unită cu duioșie de mamă, încât pricep romanul doctorului dela Padova[1]) așa cum îmi povestise Glavina..."

Dar toate visurile poveștilor ni se distramă deodată, când în cele mai bizare strigăte polifone încep serenadele flăcăilor cirebiri pe sub cutari ferestre. E exact acelaș straniu și exotic și embrionar „cântec" pe care l-am auzit și la Croații Istriei; pentru urechea noastră mai mult o încercare de a cânta, decât un adevărat cântec.

— Bura nopte și nu faceț svitlost che nu va fi bire! (=Noapte bună și nu faceți lumină că n'o să fie bine!) — ne urează doctorul. Și nu făceam svitlost, dacă ne-am fi putut orienta pe întunerec în labirintul casei lui Enrico Stenta. Iar fiindcă făcurăm lumină, în adevăr nu ne fu bine: Zeci de miriapozi și scorpioni împănau acum pereții în toate figurile zodiacale...

[1]) Dr. I. Belulovici și-a terminat studiile la Padova.

Şi după o noapte de sbucium şi nesomn, ca totdeauna după prea mari eforturi fizice, te trezeşti în zori de zi, pe întunerec încă, de cântecul unui singuratec, care luând-o pe poteca dinspre Monte-Maggiore cânta un cântec de drumeţ nocturn; cântec cu adevărat răsplătitor şi de factură evident populară, cu această insinuantă melodie ce-a putut fi imediat notată:

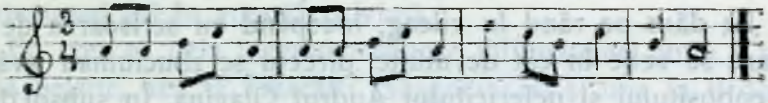

Leca Morariu

Epigrame

D-lui Dr. V. M.

(model de profesor... distrat)

Elevi ce nu-s chiar acătării
Au *medie* mai mult ca bună —
Căci domnul profesor adună
...Şi datele examinării.

Unui fost prefect

Vre-o vocaţiune nu vădeşte... —
Dar e o fire diplomată,
El viitorul şi-l clădeşte
Pe ceea ce... *a fost odată*...

George Voevidca

Surâsuri

Pe femei, adese, le asemănăm cu florile. E galant. Numai dacă, bine înţeles, nu ne gândim la faptul că flori se vând la orice colţ de trotuar.

Dreptul de a judeca pe alţii după sine nu-l are oricine, căci, oricum, există şi oameni de omenie.

George Voevidca

Pentru Andrei Glavina

I.

În 19 Sept. 1928 descindeam la soția regretatului Andrei Glavina[1]), d-na Flora Zagabria Glavina din Fiume. Acest epilog al unui nou drum istroromân[2]) ne-a răsplătit cu bogate ştiri nou despre cel ce cu adevărat a fost un apostol al neamului său cirebir. Le dăm pe rând în vileag, începând cu scrisoarea de față din care se vede în cât de multe direcții se zbuciumau avânturile neobositului şi nefericitului Andruț Glavina. În subsol douătrei lămuriri.

Leca Morariu

II.

Scrisoare a lui I. C. Grădișteanu cătră A. Glavina

17. Oct 1921

Iubite D-le Glavina,

Întorcându-mă în Bucureşti după o lipsă de mai bine de trei luni, am găsit o scrisoare dela D-nia ta de mult dorită şi mai de mult aşteptată, căci într'adevăr în urma împrejurărilor nemai pomenit de grele prin care am trecut cu toții, nu ştiam ce te-ai făcut, dacă mai trăeşti şi mai puțin unde te găseşti. Ingăduiemi aci să te mustrez puțin că nu ne-ai dat nici un semn de *viață, ca să ştim* ce te-ai făcut. Totuşi cercetând pretutindeni am aflat întâmplător printr'un tânăr Macedonean anume Papa-Hagi[3]), care trecuse prin Istria, că te afii acasă şi că deschizi şcoli Italo-Rumene dar că te plângi de lipsa de cărți româneşti; atunci am mijlocit atât la Casa Şcoalelor cât şi la Cartea Românească ca să-ți trimeată cât mai multe opuri şcolare şi altele. Despre cărțile trimise de Casa Şcoalelor nu-mi vorbeşti[4]). Oare nu le-ai primit?

Încoronarea dela Alba Iulia după cum de sigur ai aflat s'a amânat probabil pentru 10 Mai viitor. Ideia Dumitale de a trimite o delegație de Români Istrieni la încoronare mi se pare foarte bună şi crez că o vom putea aduce la îndeplinire.

[1]) Mort în 9 Faur 1925.

[2]) Am lucrat din 30 August 10 Septemvrie 1928 în cele 7 sătulețe de sub Monte-Maggiore, iar din 12 17 Sept. în izolatul Jeșan.

[3]) Care Papahagi ??

[4]) . . Fiindcă, evident, n'o prea fi fost ce vorbi despre acele inutilisabile cărți dacoromâneşti ajunse pe meleaguri istroromâne!...

Când s'o hotărî definitiv data încoronării, voiu stărui în această privinţă şi îţi voiu comunica rezultatul care cred că va fi favorabil.

Până atunci aş dori să ştiu amănunte despre activitatea Dumitale despre care nu îmi scrii mai nimic. Ai înfiinţat şcoli româneşti după cum am auzit? Câte şi unde?[5]) De unde ai luat personalul didactic[6]) trebuincios? Ştiu că guvernul Italian e foarte binevoitor pentru cultura românească în Istria, aşa că o să ai tot concursul lui în această privinţă.

Eu crez că dela început trebuesc înfiinţate cel puţin 3 şcoli: una la Sejane, una la Frascatti (Susgnevizza) şi una la Brdo sau Gradigne. Răspunde-mi amănunţit despre toate aceste chestiuni şi spune-mi şi ce ajutor îţi putem da în afară de trimiterea de cărţi.

Îmi vorbeşti de un plan întreg pentru salvarea şi ridicarea neamului românesc din Istria. Ai toată dreptatea şi mă voi sili să te ajut, dar acest plan trebue studiat în toate amănuntele lui şi anume de Dnia-ta care eşti la faţa locului şi cunoşti bine împrejurările locale.

Până una alta pe lângă deschiderea de şcoli poate că s'ar putea aduce în ţară băeţi sau chiar şi fete, care or fi făcut studii primare or chiar secundare fie şi în şcoli străine spre a-şi desăvârşi educaţia aici, însuşindu-şi cultura românească, aceasta spre a crea cât mai repede o mică clasă cultă românească şi în Istria. În această privinţă îmi aduc aminte că înainte de război era la Viena un tânăr român Istrian anume Belulovici[7]) care deşi crescut în şcolile străine intrase în societatea academică „România Jună", şi prin aceasta chiar manifestase simţiminte naţionale. Deşi nu l-am cunoscut am auzit de el şi aş dori să ştiu ce s'a făcut şi unde este. Dacă mai trăieşte ar putea da şi el concurs la opera de înviere a Românismului în Istria.

In sfârşit aş vrea să mai ne pui în curent cu situaţia etnografică actuală a Românilor din Istria. S'au mai înmulţit sau s'au

---

[5]) Răspundem noi: O singură şcoală italo-română, la Şusnieviţa!

[6]) „Personalul didactic" fu: Andrei Glavina, numai el!

[7] Alois (Loiso) Belulovici care i-a furnizat lui S. Puşcariu o bogată colecţie de texte istroromâne. — Azi internat într'un institut de psiho-patologie la Fiume.

[8]) Răspundem tot noi: Din nenorocire da — în comunele *Gradin'e* şi *Gromnic!*

împuţinat[8]) de când am fost eu pe acolo? În sfârşit aş dori să ştiu de fratele[9]) Dumitale pe care l-am cunoscut la Susgnevizza. Cu aceasta pe lângă salutările mele te rog să primeşti asigurarea caldei mele prietenii.

Ion C. Grădişteanu[10])

Bura mul'are

Poveste în dialect istro-român *)

O vota av fost în[1]) grof tirer. N-au fost[2]) însurat.[3]) Atunce l'-av zis familia: — Din ce nu te-nsori? — Ie av zis ke se va însura; ke va vla cara l'i se mai maianke dopadire[4]).

Şi meje o vota în[5]) lov. Pac vire în[5]) codru[6]) la în[1]) om ce-av lucrat[7]) cărbur. Alui a fost iaco sete. Pac au întrebat[8]) neca-l' daie o mârva apa be. Şi cela om av lucrat[2]); n-av avut când ii aduce apa. Pac au cl'emat fil'a a sa neca aduce celve[9]) grof o mârva be. Fil'a av adus. Când av o ie vezut, l'i s-av cea feta dopadit. Pac ie av mes atunce acasa şi văvăc[10]) av de ia mizlit...

Atunce av mes o zi înca[11]) cole şi av întrebat cela ciaie de cea feta c-au ie verit la ie, se-l' va da a sa fil'e, ke se re rad:

---

[9]) Vezi-l pe acest Toni Glavina (fot. în 1927) în „Graiul Românesc" I, 1927, 227.

[10]) În capul scrisorii adeosul: *Adresa mea este: Ion C. Grădişteanu Bucureşti, strada Romană 1.*

*) Pentru grafie cf. „Junimea literară" 1927, 274.

[1]) Deci *în*, nu *un*! Cf. „Junimea lit." 1928, 50: *„şi-n ca"* = şi un căl.

[2]) Perfect, cu valoare sintactică de imperfect (vezi „Făt-frumos" 1928, 87 Nota 1).

[3]) Deci *însurat* nu *ănsurat*.

[4]) Etimologia: croatul *dopadati-se* = „a plăcea".

[5]) Deci (şi prepoziţia!) *în*, nu *ăn*!

[6]) In Jeiăn *codru* = „pădure, codru", vezi „Făt-frumos" 1928, 123 Nota 4.

[7]) Verbul *lucra*, cu accepţiunea (foarte pronunţată în dialectul istro-român) *„a face"*; cf.: „şi lucre raţunu" Puşcariu, *Studii istro-române* I 30, 15.

[8]) Vezi „Făt-frumos" 1927, 144 Nota 1.

[9]) Vezi „Junimea literară" 1927, 354 Nota 8.

[10]) Vezi „Jun. lit." 1928, 55 Nota 25.

[11]) Deci *înca*, nu *inca* sau *inke*!

însura dupa ia. Celve om au fost ruşire când a verit în grof la ie în codru, ke se va-nsura[12]) dupa a lui fil'e. Şi l'-av zis: — Nu tu mire ave za norţa![13]) Tu îş[14]) în grof e io săm siromah. Tu nu ver vla a me fil'e. —

Grofu, ke va vo vla iuşto! Şi av zis: — Voi n-aveţ[15]) şcârb[16]) de cea. Io voi tot cumpara ce fure triba la însurat.[17])

Atunce av zis siromahu ke neca se-nsora dupa ia...

Grofu av mes acasa şi av cumparat tot ce a fost triba. Şi-av tremes cole ceale stvar ce-a fost triba ale[18]) fete. Datunce ie av spus le maie şi alu ciaia ke se va însura. E n-av spus dende. Şi av tremes din ia cole cu caroţele. Pac av-o dopel'eit acasa. Şi se-u[19]) însurat dupa ia...

Ia a fost iaco bura. Şi fost-a cu ia doi-trei an'; pac l'-a facut[20]) în fecior şi o feta.

Datunce ăl'-av toţ cumpan'i ce l-au conoscut cuvintat: — Nu-i muşat ke s-av însurat în grof dupa o fil'e urve siromah ce lucra cărbur în codri! — Deatunce[21]) a lui a fost ruşire de gospoda. Pac av zis ale mul'are: — Mul'aro, tu nu ver fi d-acmo renke a me mul'are; tu ver fi mie cuhariţa în cuhn'ie! — Mul'ara n-av zis niş, samo av raspul'at cea muşata roba de grofiţa şi av mes ăn cuhn'e lucra ca şi cuhariţa...

Au lucrat osămnaist (ali: deset şi opt) an'! Atunce ăl'-av zis o zi: — Tu mul'aro, măre scuhe bura merinde, ke măre me voi însura dupa o ata feta! —

Mul'ara n-av zis niş, nego av scuheit tot cum a fost triba.

Ata zi av dopel'eit la sire în casa cea ata feta, dupa ce s-a vrut[22]) însura, şi cu în muşat fecior.

---

[12]) Pentru conjunctivul cu schema *ke* + viitor cf. Leca Morariu, *Morfologia verbului predicativ român* vol. II fasc. 2 1928, 5 et passim.

[13]) Etimologia: slovenul *nórec*=nebun; *za norca imeti*=a ţinea de nebun.

[14]) Pers. a 2-a sing. prezent dela *săm*—cf. şi L. Morariu op cit 46 Nota 3.

[15]) Vezi „Jun. lit." 1927, 354 Nota 19.

[16]) Etimologia: slovenul *skrb*=grijă.

[17]) Supinul păstrat şi'n istroromână! — Vezi „Făt-frumos" 1928, 53 Nota 15 şi „Junimea literară" 1928, 55, Nota 24.

[18]) Vezi „Jun. lit" 1927, 354 Nota 15.

[19]) Subliniez articularea *se-u*, nu *s-au!*

[20]) Ca în dacoromână şi aromână: *fac* cu accepţiunea *nasc*.

[21]) Deci *datunce* (vezi mai sus) şi *deatunce!*

[22]) Evident un fel de condiţional perifrazat cu perfectul *s-a vrut* (vezi „Făt-frumos" 1927, 181-182, Nota 15) condiţional care trebuie tradus: *„ar fi strebuit să se însoare"*; *„urmă, chipurile, să se însoare"*. — Şi iată câtă amploare semantică se închide în această fosilă de condiţional!

Meje la mul'are şi zice: — Mul'aro, io me voi însura dupa ceasta feta! — Mul'ara nu zice niş... Când vede ke tace, ăl' zice ie: — Mul'aro, io m-am însurat dupa tire între acăta an'!... Pac îmi-av cuvintat toţ a mel' priatel' ke nu-i muşat ke m-am io însurat dupa o fil'e de ur ce lucra cărbur. Atunce io t-am pus în cuhn'e lucra. Tu n-ai niş zis, nego ai lucrat renke şi văvăc bire... Pac am cautat ce ver tu zice când me io însurar dupa ata. E tu n-ai niş zis. Tu-ş acăta bura ke n-ai nicad niş zis! Acmo io ved ke ăş[14]) tu acăta bura... Şi ceasta feta ie a me şi a ta fil'e şi cesta ie a nostru fil'. Mie nu se-i[23]) triba dupa ata însura, că-ş tu acăta bura!... Acmo vişe nu-m ver fi a me cuharița; ver fi a me mul'are ca şi manke... —

Şi datunce av văvăc scupa fost şi cu a sel' fecior...

Auzită la Jeiăn în 16 Sept. 1928 dela **Anton Sancovik'** (de 35 ani vârstă; Nrul casei 28).

TRADUCEREA:

Femeia cea bună

A fost odată un boier tânăr. Nu era însurat. Deci i-a zis familia: — De ce nu te'nsori? — El zise că se va însura; c'o va lua pe aceea care i-a plăcea mai mult.

Şi merge odată la vânat. Vine deci în codru la un om care făcea cărbuni. Lui îi era foarte sete. Deci a cerut să-i deie o leacă de apă de băut. Şi omul cela lucra; n'avea când merge să-i aducă apă. A chemat-o deci pe fiică-sa să-i aducă boierului celuia oleacă de băut. Fata aduse (apă). Când a văzut-o, a îndrăgit-o. Şi a purces el apoi acasă şi mereu se gândia la dânsa...

Apoi într'o zi merse iarăşi acolea şi-l întrebă pe tatăl fetei celeia, c'a venit la dânsul, ori de i-ar da-o pe fată-sa, că el ar vrea să se însoare cu dânsa. Omului celuia i-a fost ruşine c'a venit la dânsul în codru un boier, ca să se însoare cu fiica sa. Şi-i zise: — Nu mă ţinea de prost! Tu eşti boier iar eu sânt sărac. Tu n'ai s'o iei pe fiica mea. —

Boierul, ba că chiar are s'o ieie! Şi zise: — Dumiata n'avea grijă despre asta! Oiu cumpăra eu tot ce-a trebui la însurat.—

[23]) Analiza sintactică e: „nu-i triba se dupa ata însura" — cf. cazurile analoge semnalate în „Junimea literară" 1928, 55 Nota 18.

Zice deci omul cel sărac că să se însoare (sănătos) cu dânsa...

Mers-a boierul acasă şi cumpără tot ce-a trebuit. Şi-a trimis colea lucrurile cele ce i-au trebuit fetei. Apoi îi spuse mamei şi tatei că se însoară. Dar n'a spus unde. Şi a trimis după ea colea cu căruţele. Deci a adus-o acasă. Şi s'a cununat cu dânsa...

Ea fu foarte bună. Şi a trăit cu dânsa doi-trei ani; deci i-a făcut un fecior şi o fată.

Dar apoi toţi tovarăşii cari îl cunoşteau îi tot spuneau: — Nu-i frumos că un boier s'a căsătorit cu fata unui sărac care face cărbuni în codru! — Atunci lui i-a fost ruşine de boierime Şi i-a zis femeii: — Femeie, de acuma înainte tu nu vei fi nevasta mea; tu-i fi bucătăreasă în cuhnie! — Femeia nu zise nimic, numai a desbrăcat haina cea frumoasă de boieriţă şi merge în bucătărie să lucreze ca şi o bucătăreasă...

Optsprezece ani a lucrat! Atunci într'o zi el îi zice: — Tu muiere, mâne fierbe mâncare bună, că mâne vreau să mă însor cu altă fată! —

Femeia nu zise nimic, ci a fiert totul cum trebuia.

A doua zi o aduse la sine în casă pe fata cealaltă, cu care (Dragă-Doamne) să se însoare, şi cu un băietan frumos. Se duce la nevastă şi zice: — Femeie eu mă însor cu fata asta! — Femeia nu zice nimic... Dacă vede că tace, îi zice el: — Femeie, eu m'am însurat cu tine de atâţia ani!... Şi mi-au (tot) spus toţi prietenii mei că nu-i frumos că m'am însurat cu fata unui (om) care face cărbuni. Deci te-am pus la lucru în cuhnie. Tu n'ai zis nimică, fără numai ai lucrat înainte şi totdeauna cu priinţă... Am cercat apoi ce vei zice tu dacă m'aş însura cu alta. Şi tu n'ai zis nimic. Eşti atâta de bună, că niciodată n'ai zis nimic! Acuma văd că eşti atâta de bună... Şi această fată îi fiica mea şi a ta, şi acesta e fiul nostru. N'am nevoie să mă însor cu alta, că eşti atâta de bună!... Acuma nu-mi vei mai fi bucătăriţă; vei fi soţia mea ca şi înainte... —

Şi de atuncea au trăit mereu, împreună şi cu copiii lor...

Leca Morariu

Henric Ibsen

(Sfârşit)

Din îmbinarea acestor două personalităţi în acelaş om, expresie a două secole, entuziasmul general al patruzecioptismului şi misticismul idealist al generaţiei marelui răsboiu, a ieşit o fiinţă nouă, unul dintre puţinele genii ale omenirii. Pentru a fi această completă şi definitivă expresie, Ibsen întrupează în opera şi personalitatea sa, eternitatea umană. El nu se mărgineşte numai a reprezenta anumite epoci de evoluţiune progresivă a umanităţii, ci esenţa însăşi, imutabilă şi permanentă, a acestei umanităţi de ieri, de azi, de mâine: umanitatea de todeauna.

Astfel, mai presus de contingenţele temporale şi spaţiale, *Ibsen* devine expresiunea şi întruparea eternului omenesc. —

* * *

Ibsen ca întrupare şi sinteză a eternului omenesc ni se vădeşte mai întâiu prin creaţiunea sa psihologică. In opera lui trăieşte şi se zbate sufletul omenesc prin ceeace are mai caracteristic: gânduri şi aspecte din micile stări sufleteşti şi marile pasiuni, întrupări şi concretizări ale nenumăratelor probleme cari agită conştiinţa umană.

E fără sfârşit şirul de fapte şi date psihologice pe cari le creiază în opera sa *Ibsen*, dovedindu-se admirabil cunoscător al sufletului omenesc.

In al doilea rând eternul omenesc se vădeşte la Ibsen prin creaţia sa literară. Inveşmântându-şi ideile într'un stil frumos, expresiv, limpede şi curgător, scriitorul creiază o formă care nu se relevă în chip deosebit pentru a întuneca ideile ori a acoperi goliciunea de idei, dar dimpotrivă pune în valoare bogăţia fondului. Astfel, opera lui Ibsen are acea atmosferă de retorism — mai evident, ca în *„Stâlpii Societăţii“* şi *„Un duşman al poporului“*, ori mai discret, ca în *„Raţa Sălbatecă“* şi *„Nora“* — ; are acea doză de umor, mai hazliu, ca în *„Liga Tinerimii“*, ori mai sarcastic, ca în *„Comedia Iubirii“* ; are acea seriozitate, ca în *„Strigoii“* acea melancolie, ca în *„Hedda Gabler“*; ori acea seninătate filosofică, precum în *„Rosmersholm“* ; cari toate constituesc felul etern de manifestare a omului, care are a-şi expune şi apără convingeri adânci şi originale.

Dar eternul omenesc se vădeşte mai ales prin creaţia poetică. Ibsen este un adevărat poet. El însuşi îşi dădea seama de aceasta şi îşi făcea, cu drept cuvânt, titlul de glorie. El deşteaptă puternic în sufletul nostru sentimentul estetic, prin relieful pe care-l dă împrejurărilor, prin viaţa adâncă, bogată şi real-ideală pe care o insuflă personagiilor, prin minunatele imagini plastice în cari îşi concretizează şi îşi sensibilizează ideile şi sentimentele.

Acestea capătă o negrăită expresivitate, multă culoare şi o mare putere de impresionare prin forţa dramatică cu care se exprimă. Intr'adevăr, poezia lui *Ibsen* îmbracă forma dramatică, pentrucă se naşte din conflictul între voinţele personagiilor ca în „*Liga Tinerimii*" sau „*Raţa Sălbatecă*"; ori între voinţa eroului şi propriul său ideal de viaţă şi de perfecţiune umană ca în „*Brand*" „*Nora*" şi „*Hedda Gabler*"; ori între voinţa individului şi voinţa, prejudecăţile sau inerţia mediului înconjurător, adică a colectivităţii sociale, ca mai ales în „*Stâlpii Societăţii*" şi „*Un duşman al poporului*", dar de altfel în aproape toate scrierile; ori între om şi o forţă misterioasă mai presus de voinţa lui, pe care ne-am obicinuit a o numi soartă, ca în „*Strigoii*" şi „*Rosmersholm*".

* * *

Manifestându-se pe laturea dramatică, geniul poetic al lui *Ibsen* creiază nu numai minunate piese de teatru, dar o adevărată artă dramatică proprie.

El reînoieşte procedeele dramatice, contribuind foarte mult la evoluţia genului. El părăseşte vechiul patetism al dramei clasice ori moderne franceze, convenţional şi static, pentru a-l înlocui cu adevăratul dramatism, firesc şi dinamic. Viaţa nu se expune, nici nu se povesteşte; ea nu se reduce la câteva momente impresionante, surprinzătoare şi patetice; ea curge în continuă mişcare, ea trăieşte sub ochii spectatorului, ca şi cum acuma s'ar făuri, asemenea vieţii reale şi adevărate, dar o alta, mai nouă şi strălucitoare, chintesenţă de viaţă.

Aceasta a impus întrebuinţarea curentă a dialogului. Se tinde la o tot mai completă eliminare a ceeace constituie monolog sau replică dată aparte. Mai găsim monolog şi aparte în „*Brand*", dar să nu uităm că aceasta n'a fost scrisă pentru reprezentare, ci mai mult ca o profesiune de credinţă. In tot „*Rosmersholm*" doar scena finală cuprinde un scurt monolog al doamnei *Helseth*, menajera lui *Rosmer*, care însă apare mai curând ca o replică dată

gestului ultim cu cari cei doi îndrăgostiţi, *Rosmer* şi *Rebeca*, pornesc spre purificare morală şi sufletească prin afundarea în adâncul iazului unde şi-a aflat moartea *Felicia*.

Astfel, se întrebuinţează vorbirea directă, dela om la om, cu replici scurte şi interesante, fără afectare şi fără a fi căutate. Dialogul lui *Ibsen* ne apare firesc şi scânteietor. El ţâşneşte prin voia lucrurilor şi sfârşeşte acolo unde nu mai era nimic de spus, nu unde i-ar fi voia autorului să sfârşească.

Deaceea, e o mare greşeală să se interpreteze teatrul lui *Ibsen* într'un tempo domol şi trăgănat, în atmosfera molcomă şi şi voit lipsită de viaţa care încadrează deobiceiu — nu ştiu cu câtă dreptate - drama rusească. Dimpotrivă, teatrul lui *Ibsen* trebue jucat într'un stil natural, cu un tempo vioiu şi firesc, cu replici vorbite, fără afectare şi fără prefacere ca o discuţie normală între doi vechi cunoscuţi.

S'a adus lui *Ibsen* învinuirea că operele sale suferă de o compoziţie deslânată şi trăgănată, întemeindu-se pe o ciocnire intelectuală de idei. In realitate, aici stă unul dintre principalele merite ale dramaturgului *Ibsen*, pentrucă este un aspect al originalităţii lui de creaţie dramatică.

Asemeni arhitectului care-şi adună pietricică peste pietricică tot materialul care-i este necesar pentru a-şi zidi monumentalul edificiu, tot astfel *Ibsen* lucrează mai întâiu la o laborioasă motivare a stărilor sufleteşti, a acţiunilor şi a legăturilor de simpatie ori de duşmănie — dintre personagii. In acest scop, adună amănunt cu amănunt, observaţii mărunte şi fapte sufleteşti neînsemnate în aparenţă; le coroborează pe toate şi le încheagă într'o singură unitate gradată, creind astfel atmosfera şi lumea socială ori psihică, pe care se va proecta — conflictul şi ideea.

Odată pregătită şi creiată atmosfera, se deslănţuie, fulgerător ca o furtună, conflictul, care adeseori e redus la un singur episod, la o singură pagină, la o singură scenă — scena mare, precum este scena de lămurire între *Nora* şi soţul ei, *Dorwald Helmer*, la sfârşitul actului III. Caracteristică este din acest punct de vedere „*Femeia Mării*", unde întreaga piesă este numai pregătire şi atmosferă până la scena finală, când soţul *Wandel* lasă *Ellidei* libertatea deplină de a alege între mirajul logodnicului venit din depărtările himerice ale întinderilor de apă şi realitatea poate dură, dar adevărată, a căminului şi familiei sale: din această

dureroasă operaţie sufletească, eroina se descătuşează din legăturile dureroase ale visurilor cari aproape îi îmbolnăviseră sufletul şi se hotărăşte a rămâne între ai săi. Aşadar, conflict şi desnodământ!

Astfel pregătite şi motivate, simţim că acestea şi numai acestea trebuiau să fie conflictul şi desnodământul şi că în vederea acestui conflict şi acestui desnodământ s'au strâns toate elementele psiho-fizice anterioare ale operei.

De acum, dezacordul între voinţe s'a produs. Omul se află în faţa neputinţei, a soartei, a societăţii, sau a liberului arbitru. El trebuie să se supună sau să aleagă. Urmează aşadar desnodământul: firesc şi necesar. Implinirea naturală a unei voinţe superioare omului, voinţa principiilor imutabile şi universale, pe care împlinire autorul a justificat-o, a pregătit-o şi a motivat-o, în ansamblul ei ca şi în fiecare amănunt, prin toate elementele materiale şi sufleteşti ale operei.

Astfel, *Henric Ibsen* devine cel mai mare creator dramatic dela *Shakespeare* până astăzi, şi unul dintre cele mai mari spirite ale umanităţii, alături de *Homer, Dante, Cervantes, Shakespeare, Victor Hugo, Goethe, Eminescu, Tolstoi*...

* * *

Conştiinţa lui *Henric Ibsen* a fost frământată de cele mai mari şi fundamentale probleme, pe cari le-a sintetizat şi le-a dramatizat în operele sale.

Problema societăţii, adecă a vieţii individului în mijlocul societăţii, sacrificându-se pentru ea ori cerându-i societăţii să se sacrifice pentru triumful adevărului şi al umanităţii, a realizat-o în „*Stâlpii Societăţii*", „*Un duşman al poporului*" şi „*Liga Tinerimii*". Ultima ne zugrăveşte obiceiuri şi aspecte ale vieţii politice de aproape înrudite cu unele observaţiuni asupra vieţii politice şi oarecari date morale şi sufleteşti din capodopera comediei noastre, „*Scrisoarea pierdută*" a lui *Caragiale*.

Problema familiei şi a femeii, adică a coeziunii familiare, cu rostul şi datoriile pe cari femeia le are în viaţă — fie în sânul familiei, fie în raport cu ea însăşi — o tratează *Ibsen* în „*Nora*" „*Femeia Mării*" şi „*Hedda Gabler*", a cărei eroină este surprinzător înrudită sufleteşte cu *Tofana*, eroina tragi-comediei „*Patima Roşie*" a lui *M. Sorbul*. Transformarea bărbatului prin puterea de seducţiune şi de înălţare a femeii ne-o dramatizează *Ibsen* în

„*Constructorul Solness*", a cărei *Hilda* este o minune de creaţie, cea mai originală şi mai strălucită figură de femeie în toată opera sa. Ambiţia de a salva onoarea familiară pentru a păstra neîntinat căminul ne-o creiază, cu o profundă şi umană viziune a realităţii sufletului omenesc, „*Borkman*".

Problema iubirii ne-o înfăţişează într'o lumină şi sceptică, şi simpatică, opera de tinereţe „*Comedia Iubirii*"; şi într'o atmosferă filozofică, dedusă din bucuria de a iubi, „*Epilogul*".

Problema maternităţii, complicată prin aceea a credităţii nenorocite, din pricina căreia trebuie să sufere copilul nevinovat, ne-o redă, în toată grozăvia şi înfiorarea sa tragică, întunecata dramă „*Strigoii*". Ca o completare a problemei copilului se prezintă drama „*Copilul Eyolf*".

Una dintre cele mai grele şi mai ademenitoare probleme cari au agitat conştiinţa omenirii dela origini şi până astăzi, este problema idealului. *Ibsen* o dramatizează în mod pozitiv, în toată aspra ei rigiditate, dar şi în toată splendoarea ei, în poemul eroic „*Brand*", scris — precum ştim — mai mult pentru lectură decât pentru reprezentare şi constituind primul său mare succes literar, iar în mod negativ, ilustrând adevărul că sufletele nedesăvârşite nu pot gusta înălţimea idealului şi nu i se pot închina decât prin sugestie şi imitaţie, din care cauză au nevoia minciunii şi iluziunii vitale, fiind altfel supuse căderii sau pieirei, ne dramatizează aceeaşi problemă a idealului minunata pagină de rară şi pură poezie „*Rata Sălbatecă*", una dintre cele mai bune opere ale lui *Ibsen*.

In legătură cu problema idealului, stă problema vocaţiei, pe care atâţia oameni n'o înţeleg, o greşesc sau se îndoiesc de ea; această problemă e concretizată în „*Pretendenţii la coroană*". De asemeni, problema lipsii de voinţă este întrupată în spiritul fantastic al lui „*Peer Gynt*", expresie satirică a inerentelor defecte etnice şi naţionale ale Norvegianului. In legătură cu aceeaşi problemă a idealului se dramatizează problema salvării sufletului în raport cu credinţa şi cu doctrinele religioase, şi anume în aceeaşi fuziune de umbră şi lumini „*Brand*", precum şi în puternica „*Impărat şi Galilean*".

In sfârşit, problema omului, adică a conştiinţei umane în luptă cu ea însăşi — lupta de a-şi găsi cea mai bună cale pentru realizarea idealului de perfecţiune umană, crearea oamenilor de-

săvârşiţi — această chinuitoare problemă pe care au considerat-o toate spiritele mari ale omenirii, o dramatizează *Ibsen* în creaţii ca *„Impărat şi Galilean“* (*„Iulian Apostatul“*), *„Rosmersholm“* — cea mai desăvârşită şi subtilă purificare a corpului şi sufletului omenesc, pornind dela crimă şi înălţându-se până în rândul sfinţilor, considerată de mulţi drept capodopera lui *Ibsen* —, sau *„Când noi morţii vom învia“* (*„Epilog“*)...

Astfel, în opera lui *Henric Ibsen* se concretizează şi trăieşte un multivariat caleidoscop al sufletului omenesc, al aspiraţiilor de totdeauna ale omenirii şi ale conştiinţei umane, pe cari *Ibsen* a avut darul genial de a le înălţă la rangul de adevărată poezie, de adevărată poezie dramatică, de adevărată artă, având ca formă de expresie — cuvântul.

* * *

Spuneam că dela *Shakespeare* până astăzi nu a existat un mai mare creator dramatic decât *Ibsen*. Intr'adevăr, în opera acestuia ca şi în opera genialului englez, pulsează în mii de feţe şi mii de tonuri viaţa omenească, prinsă în ceeace are ea mai caracteristic şi mai general şi etern-omenesc.

Dar, pe când la *Shakespeare*, viaţa e mai caldă, mai vibrantă mai sentimentală şi mai patetică, într'un cuvânt mai romantică — dovadă aureola de halucinantă fantazie care adeseori o înconjoară în opera lui *Ibsen* viaţa este mai rece, mai calculată, mai filosofică şi raţionalistă, într'un cuvânt mai realistă.

Aceasta se datoreşte în primul rând faptului că *Ibsen* nu este în teatrul său, numai un creator de oameni, ci şi un creator de idei. S'ar putea obiecta că şi *Shakespeare* creiază în teatrul său idei fundamentale ale omenirii. Aceasta are însă numai o aparenţă de dreptate.

Căci, în realitate, *„Othello“* este numai un caz de crimă pasională: uciderea din gelozie a nevinovatei *Desdemona*. *„Macbeth“* e un caz de conştiinţă: dureroasa şi profunda remuşcare provocată de îngrămădirea nelegiuirilor cari l-a costat pe erou nemăsurata ambiţie a soţiei sale. *„Romeo şi Julieta“* este un patetic exemplu de sacrificiu al vieţii ca expresie a iubirii absolute. *„Regele Lear“* este un caz de dureroase şi sublime relaţiuni sociale şi de familie: tatăl care se distruge pe sine pentru a asigura fericirea copiilor săi, recoltând în schimb cea mai groaznică ingratitudine *„Ricard III“* este un caz de curiozitate psiho-patologică: întruparea într'o formă simpatică a unui monstru cu chip omenesc In sfârşit, însuşi *„Hamlet“* nu întrupează o idee, ci dramatizează

o trăsătură de caracter, o atitudine de viață în raport cu însuși fenomenul vieții: „a fi sau a nu fi... ?"; supremul echivoc și suprema îndoială în care e aruncat sufletul delicat și sensibil în fața realităților brutale și exigențelor practice și active ale vieții zilnice.

Adevăratul creator al teatrului de idei, adică probleme cari agită nu numai conștiința umană, ci întreaga făptură trupească și sufletească a omului, putându-se formula, ca în știință, principii fundamentale călăuzitoare, este în literatura lumii *Henric Ibsen*.

Nu teatrul rezoneurilor, cari abundă în drama și comedia modernă, începând din epoca neo-clasică a secolului XVII-lea, nu „raționalistul" pe care publicul îl admite cu o binevoitoare indulgență, fiindcă vede într'insul pe autorul însuși care avea și el ceva de spus și deaceea și-a introdus în acțiune pe acest porteparole al său, care de obiceiu încurcă acțiunea.

Ci teatrul în care strălucește ideea, problema, cugetarea, pentrucă este admirabil întrupată în personagii și se străvede în conflicte; pentrucă trăiește intens din intensitatea cu cari trăiesc aceste personagii și conflicte; pentrucă se deduce din atitudinea originală a acestor personagii în fața vieții.

Manifestându-se în opera sa creator de oameni și creator de idei, *Ibsen* devine creatorul marei și intensei emoțiuni estetice. Îmbinând în aceeași creație omul și ideea, caracterul și cugetarea, *Ibsen* face să țâșnească din opera sa izvorul sacru de pură și adevărată poezie.

In această ipostază, va trăi cât lumea memoria eternă a marelui poet și dramaturg *Henric Ibsen*, prin scrisul căruia trece la nemurire nu numai personalitatea sa proprie, ci însăși ființa națiunii sale, oglindind totodată în nenumăratele fațete ale operei sale sufletul de totdeauna, etern și imutabil, al omenirii.

Valeriu I. Grecu

Bibliografie

1 *Opera lui Henric Ibsen**) (cunoscută în traducere franceză ori românească, sau în reprezentare).

2. *Georges Brandes*, Essais choisis. Paris, Mercure de Fran-

*) „Un dușman al poporului"; „Stâlpii Societății"; „Liga Tinerimii"; „Strigoii"; „Brand"; „Nora"; „Hedda Gabler"; „Femeia Mării"; „Rața Sălbatecă"; „Copilul Eyolf"; „Rosmersholm".

ce, 1914. — Ibsen, pag. 262 — fine.

3. *M. Dragomirescu*, Critică Vol. I Directive pag. 294 şi pag. 296.

4. *M. Dragomirescu*, Dela Misticism la Raţionalism Pag. 106—112, 113—120.

5. *M. Dragomirescu*, Ştiinţa Literaturii pag. 29, 218, 255, 298.

6 *Buletinul Institutului de Literatură* Anul 1922 Nr. XII pag. 95—96; Nr. XV. pag. 143 - 154. Nr. VI. pag. 167.

7. *C. Stere*, In literatură. — „H. Ibsen" pag. 93 — 99.

8. *Al. Busuioceanu*, Figuri şi cărţi pag. 78, 82, 87. („Strigoii, Raţa sălbatecă", „Pretexte dramatice").

9. *Corneliu Moldovanu*. Autori şi actori: „Teatrul lui Ibsen" pag. 41—47.

10. *Octav Botez*, Pe marginea cărţilor — „H. Ibsen" pag. 147—177.

11. *Titu Maiorescu*, Critice Vol. III pag 21.

EPIGRAME

Unui preot

Serviciul său *divin* se ştie
Că-i gol: nici zel, nici poezie!...
In schimb, la el, e veşnic plin
Serviciul său *de...vin*.

Tipul * * *

Dânsul proşti pe toţi îi crede —
Şi nu-i lucru de mirare:
Galben totu 'n juru-i vede
Cel bolnav de — gălbinare!

Băutorul * * *

E un Don Juan din cei fanatici
Şi totuş faţă de-o frumoasă
O rupse - odat', la sănătoasă:
Avea, infama, ochi ... *aquatici!*

George Voevidca

Surâsuri

Moralitatea: lipsă de imaginaţie.

*

Pantomimii: maimuţe civilizate.

George Voevidca

PAGINA SOCIALĂ

Trăiască unirea sufletească cu vechiul Regat! — Dl Nichifor Crainic îşi inagura deunăzi opera de consolidare sufletească a României-Mari cu celebra sa teorie *Intelectualul regăţean şi intelectualul noilor provincii* [1], — teorie după care toţi intelectualii regăţeni (afară de N. Crainic!) au murit moarte de eroi pentru înfăptuirea României-Mari, pe când toţi intelectualii provinciilor s'au ales cu huzurul de beneficiari ai jertfelor celorlalţi.. (O voi odrasle ale intelectualităţii bucovinene, cari [2]) după ce v'aţi ciuruit trupurile în armata împăratului, aţi îmbrăcat şi uniforma soldatului român, pentru a muri în numele aceleiaşi supreme jertfe, voi umbre sfinte ale lui *Iustin Breabăn*, *Dr. Ion Grămadă*, *Lascar Luţia*, *Ambrosie Miculariu*, *Silvestru Miculariu*, *Dimitrie Aurel Mihalaş*, *Vasile Popescu*, *Teodor Turturean* şi voi toţi ceilalţi, morţi fără de nume ca *Vasile Şulea* — treziţi-vă pentru a lua în primire recunoştinţa ce v'o aduce un .. poet al României Mari! Şi voi umbre ale atâtor intelectuali bucovineni cari, *murind întâi sufleteşte* [3]), biruindu-vă mai întâi *pe voi*, fiind deci *de două ori viteji*, aţi îmbrăţişat moartea în tranşeele împăratului, alături de atâţia flăcăi români, fiindcă nu puteaţi şi n'aveaţi dreptul [4]) de a-i părăsi, — veniţi la praznicul de mulţumire pe care vi-l întinde un crainic al României mari! Şi voi toţi deportaţii de prin temniţele Stiriei şi Tirolului, bătrâni unii cari doar atâta v'aţi rugat, să vă fie iertat a muri acasă..., — şi voi toţi osândiţii călăului general Fischer (în veacul cel cât o eternitate, din 1914 până 'n 1918, deci nu în *scurtul răstimp* de războiul României!), voi purtaţii în lanţuri şi scuipaţii, cari aveaţi totuşi şi părinţi şi fraţi şi fii în armata împăratului, şi voi robii celor mai nelegiuite schingiuiri, până la izbăvirea prin ştreang [5]), aduceţi mărturie acum în faţa învinuirilor ce vin din... din cafenelele Bucureştilor!)

---

[1]) Teorie pusă la punct de competenţa d-lui profesor Al. I. în „Glasul Bucovinei" 1928, Nr. 2691.

[2]) Pe cari un N. Crainic de unde avea să-i ştie!?..

[3]) Şi nici un singur ostaş regăţean care mergea să-şi facă datoria *pentru ţara sa*, nici un singur ostaş Român regăţean (necum un Nichifor Crainic!), nu va putea înţelege sfrăşnicia *acestui fel de a muri!*

[4]) În regimentul Nr. 41 de infanterie din Cernăuţi d. p., 85% erau flăcăi români!

[5]) Vezi Dr. Nicolae Coman, *Martiriul Bucovinei, 1914—1915*,

Nichifor Crainic deci, părintele celebrei teorii a intelectualului regăţean şi a celui din nouile provincii, îşi continuă acum opera de închegare sufletească a României întregite şi insinuă împotriva lui I. I. Nistor (*cheag al culturii româneşti din Bucovina*, în ciuda întregului venin politic, care ar vrea să-l reducă la numai rolul lui politic), — insinuă deci, învinuindu-l de... de „calitatea de om din noile provincii"! Căci: „În politica noastră calitatea provincială nu odată ţine loc [6]), de personalitate". Şi deci: „Iancu Nistor e unul di acei beneficiari ai unirii, unul din acei intelectuali priviliegiaţi din generaţia unirii despre care am scris în acest ziar..." Sigur beneficiar, continuă competenţa a D-lui N. Crainic — „ce competinţă!" (îl cităm pe acelaş N. Crainic) — căci: „În România când nu te cheamă Iorga sau Pârvan, cel mai uşor lucru e să fii istoric. Nu ştiu dacă aţi cetit [7]) cărţile de istorie ale d-lui Nistor. Actualmente avem vre-o 50 de istorici de talia dumnisale. Dânsul însă e membru al Academiei: la calitatea de istoric mediocru se adaugă, faţă de ceilalţi cincizeci, calitatea de om din provincii."

Şi acum, tu biet intelectual „cu calitatea de om din noile provincii," poţi în adevăr să regreţi că d. Nichifor Crainic, profesor evident nu mediocru ca bietul I. Nistor, ci hotărît nemediocru la facultatea de teologie din Chişinău şi autoritate ştiinţifică în baza simplului fapt că vine din „capitală" — zic, poţi să regreţi, că acest N. Crainic profesor de Chişinău după ce-a cetit [8]) d. p. studiile lui I. Nistor: *Die moldauischen Ansprüche auf Pocutien*, Wien 1910; *Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im 14., 15. und 16. Jahrhundert*, Gotha 1911; *Handel und Wandel in der Moldau bis zum Ende des 16 Jahrhunderts*, Cernăuţi 1912 etc. — n'a putut fi de părerea unui oarecare Jirecek (!?!... acesta oricum neteolog!) care, în 1911 (!!!) l-a recomandat pe Valahul Ion Nistor să fie docent la universitatea din Viena! (Îşi dă oare seama aşa o fofârluţă de N. Crainic-critic ce va să zică să ajungi tu,

---

Bucureşti (Bibl. „Bucovina" Nr. 20—25) şi Teodor Balan, *Suprimarea mişcărilor naţionale din Bucovina.. 1914—1918*, Cernăuţi 1923. — Dar poetul şi mai ales teologul N. Crainic, de unde să ştie toate acestea!

[6]) Precum — adăogăm noi — calitatea de a fi din „Capitală" nu odată ţine loc de omniştienţă şi genialitate, încât poţi face critica unei întregi opere ştiinţifice între o marghilomană poetică şi un spriţ teologic!..

[7]) Scilicet: Cum le-am citit eu, N. Crainic!!!

[8]) Cf. Nota 6!!!

valah, profesor la întâia universitate a Austriei ?!?). Ba cu recomandația neteologului (dar poate și acesta *mediocru*!?!) Jirecek, biata Austrie a trebuit să jertfească o catedră de istorie „balcanică" (o durea să zică: *românească*) la universitatea din Cernăuți! - Încât, să fie cu iertare, Nemediocritatea voastră Nichifor Crainic, — lucrul trebuie, mi se pare, inversat; Nu Nistor „a binemeritat.. onoarea de membru al Academiei Române", ci Academia Română a binemeritat onoarea de a-l avea membru pe I. Nistor!

Și după ce ne-am străduit acum să cetim operele științifice ale profesorului de Chișinău Nichifor Crainic — (Nu știu dacă ați cetit[9]) cărțile de teologie ale d lui N. Crainic. Actualmente avem vre-o 18,000.000[10]) teologi de talia dumisale. Dânsul însă *nu* e membru al Academiei: la calitatea de teolog nemediocru nu se adăuga, față de celelalte 17,000.000, calitatea de om din provincii) — mai cetim o pagină din opera de... *calomniare* a poetului N Crainic — (căci: în România, când nu te cheamă Eminescu sau Goga, cel mai ușor lucru e să fii ziarist) —; cetim deci: „Opera sa[11]) e prin excelență operă de discordie și de prigoană Pentru această operă nefastă d. Iancu Nistor e academican, ministru de șase ori, senator perpetuu. Trăiască România Mare!" — Așa ar vrea să încheie Ion Nichifor Dobrea Crainic. Dar Nistor e membru al Academiei din 1915, deci dinainte de „nefasta" sa operă! Și atunci această logică teologică și această intervertire și falșificare a datelor, criticul istoricilor Nichifor Dobrea de unde-a mai scos o???

De sus până jos, dintr'un capăt la celalt, aceeași avalanșă de falșuri și calomnii! Iat'o opera lui Ion Nichifor! «Opera sa — ca să cităm — „e prin excelență operă de discordie și de prigoană". Îl recomandăm totuși atenției Academiei Române mai ales pentru volumul „științific" de format mare, foarte mare, — ni se pare format *curent* 45 cm × 63 cm!..

Dar până la consacrarea academică, să-i dăm noi, provincia, locul cuvenit în galeria regaților binemeritați pentru unificarea sufletească a României întregite! Să-l înregistrăm deci și pe Nichifor Crainic, profesor universitar de teologie, dar mai ales profesor de Chișinău, în galeria celeilalte troițe universitare, care în nu-

---

[9]) Cum nu le-a putut ceti nici subsemnatul, fiindcă... nu prea există.

[10]) Adecă numai vre'o 17,000.000, fiindcă 1,000.000 e la facultatea din.. Sărindar!

[11]) Opera lui Nistor, vă rog, nu a lui Nichifor Crainic!

mele vechiului Regat cucereşte selbateca şi cerbicoasa Bucovină;— să-l înregistrăm deci alături de:

1). „C. Rădulescu,[12]) doctor în drept, profesor de ştiinţă şi legislaţie penitenciară comparată şi criminologie la universitatea din Cernăuţi, avocat, fost magistrat, director[13]) general al închisorilor, profesor [13]) supl. de drept şi procedură penală la universitatea din Bucureşti, decanul [13]) facultăţii de drept din Cernăuţi, membru al societăţii generale a închisorilor şi de legislaţie criminală din Paris etc." — care (biată pocitanie sufletească!), dela înălţimea monoclului d-sale bucureştean, măsoară... cultura bucovineană după.. *după lungimea manşetelor* subliniind în cutare articol[14]) din „Lupta" 1923 Nr. 475 că exponenţii cu adevărat culturali ai Bucovinei „sunt abia la prima generaţie de manşete"!

2). Dragoş Protopopescu, profesor la facultatea[15]) de litere din Cernăuţi, paiaţă morală şi „atlet al convingerilor de doi bani" cum i s'a dovedit că este[16]), — furişat în incinta universităţii Cernăuţene prin portiţa din dos a § 81, după nesfârşite milogeli şi scânciri politiceşti, pentru a sfida apoi tot ce se cheamă simţ al datoriei.

şi 3). D. Ionescu-Bujor, profesor la facultatea de ştiinţe din Cernăuţi „cavaler al tufişului" cum i s'a dovedit [17]) că este (coleg al celuilalt Dobre, în aceeaşi fabrică de „spirituale" şi mult aplaudate calomnii) şi calomniator al adevăratului profesor universitar dela Cernăuţi C Brătescu, pentru pretins plagiat, calomniator care, mai ceva decât Nichifor Crainic chiar, n'a avut nici măcar curajul să

---

[12]) Îl cităm cu titlul pe care şi-l etichetează d-sa însuşi (în entêtul revistei „Bucovina"), cu toate atribuţiile sociale şi „criminalogice" pe cari le-a are sau le-a avut .; altfel riscă să fie confundat cu bieţii d sale colegi bucovineni.. Şi orcine poate completa acest pomelnic (adevărat document de muzeu psihiatric!) cu vre-o nouă atribuţie a d-lui Dr. C. Rădulescu (nu uitaţi: Dr!) — d. p. cu atribuţia: „sfidător dela înălţimea unui monoclu a intelectualităţii şi, mai ales, a caracterului cu şi fără manşete" — să binevoiască a ne-o comunica...

[13]) Cetiţi: *fost* director, *fost* profesor, *fost* decan..

[14]) Vezi p. această chestiune revista „Făt-frumos" An. II 1927, 93 şi 95.

[15]) La facultate, nu la catedră, vă rog, — căci d. p. până'n vacanţa Crăciunului 1928 studenţii l-au savurat o singură, una singură dată! Ce a fost la închierea anului 1927/1928, cu un anumit concediu şi mai ales, cu suplinirea catedrei d-sale, Dumnezeu ştie!

[16]) Vezi „Junimea literară" 1926, 143—144.

[17]) Vezi „Junimea literară" 1927, 365

semneze atunci când îl învinuia pe meritosul d-sale coleg [18]) (regăţean!) C. Brătescu de plagiat!!!

Să-l trecem deci acum la rând cu aceştia şi pe profesorul universitar de Chişinău şi calomniator de profesie N. Crainic, — pentru a divulga opiniei publice (şi Serviciului de siguranţă a statului chiar!) pe aceşti patru mari pilduitori de moravuri... unificatoare, pe aceşti răscolitori ai celei mai sataniceşti discordii antiregăţene din Bucovina!

Şi încheiem şi noi — (acum, la 10 ani dela Unire) în felul ironiei lui Nichifor: Trăiască unirea sufletească cu vechiul Regat!

* * *

Şi iat-o, domnule Iorga, cinstita de „discreţie boierească" a acelora pe cari îi aperi d ta! Noi nu vedem aice decât pretenţie stearpă de cea mai ciocoiască expresie!

Iar voi, Bucovineni, fiţi mândri că purcedeţi din această viguroasă şi curată Bucovină; fiţi mândri şi mai ales adânc pătrunşi de sfintele şi uriaşele jertfe pe cari, în războiul de ieri şi'n cel de 143 ani de robie austriacă, le-aţi adus pentru întoarcerea voastră la Moldova; şi fiţi iarăşi mândri că fiii voştri şi-au cucerit locuri de conducători, cu răstrişti şi chinuri de cari huzurul presumpţiei ciocoieşti şi înfumurarea protecţionismului politicianist asiatic, habar n'are!

Leca Morariu

Imnul Istro-Românilor

Traducere *)

Roma, Roma-i mama noastră,
Noi Români rămânem;
România-i sora noastră,
Tot un sânge-avem.

Nu suntem singuri pe lume
Şi 'ncă avem fraţi,
Italieni cu mare nume
Mâna cu noi daţi.

Ca să fim frate şi frate
Cum a dat Dumnezeu
Să trăim până la moarte;
Eu şi tu, şi tu şi eu!

---

[18]) Dl C. Brătescu să ne ierte aice calificativul *coleg*!

*) Vezi coperta acestui Nr. din „Făt frumos".

„Muza română"...

Sub titlul acesta, profesorul Dr. C. Şotropa, cunoscut îndeosebi ca autor didactic, asociindu-se cu competenţa d-lui C. Zirra, directorul Conservatorului nostru, ne dă o colecţie de muzică populară românească, vrednică de toată atenţia. Cele 120 de n-re, apărute până acum, cuprind cântece din popor şi cântece devenite populare.

Deci: cântece patriotice („Deşteaptă-te Române", „Pe-al nostru steag", „Tricolorul"), romanţe („Luna doarme", „Suspine crude", „Cât te-am iubit", „Privighetoarea", „De-aş fi iubită"), valsul popular „Când eram copii odată", hore de Buchenthal („Hora Junimii", „Hora lui Goian") — dar şi: „Cine-a făcut crâşma'n drum", „Hop şi noi fetiţele", „Vai de mine cum m'aş duce", „Bagă Doamne luna'n nor", „Barbu Lăutarul", „Ce dor ce chin, ce jale", „Am un leu şi vreu să-l beu", „Măi ciobane dela oi", „Mugur, mugurel", „Ciocârlia" — deci cântecele populare cele mai cunoscute.

Dar valoarea colecţiei creşte îndeosebi prin faptul că desgroapă, salvându-le de uitare, o mulţime de alte doine şi hore, — partea covârşitoare — pe care autorul le are dela lăutarul Ion Batalan.

Iată ce ne spune d. Şotropa însuşi în nota la nr. 25 („Hora lui Batalan"):

„Ion Batalan, vestitul bard popular al Bucovinei, s'a născut şi a murit în satul meu natal Horodnicul de jos Nu era o petrecere mai de seamă, nu era un bal sau o nuntă într'o casă boierească fără Batalan cu ai săi doisprezece tovarăşi, ca doisprezece apostoli. De pe toate meleagurile româneşti alergau admiratori ai muzicei populare ca să asculte vioara se vrăjită. In preajma sezonurilor de băi se grăbiau patronii staţiunilor climaterice şi balneare din Vatra Dornei, Slănic, Olăneşti, Govora ca să-l angajeze cu tovarăşii săi pentru staţiunile lor. La întoarcere îi străluciau ochii de bucurie, când abătând pe la mine îmi putea cânta vre-o câteva cântece sau dansuri noi. Timpul liber îl petrecea cu săptămânile la mine, care am adunat în formă de lecţiuni particulare vr'o două mii din cântecele şi dansurile sale.

Cele mai multe cântece şi dansuri le-am scos din colecţia aceasta, un izvor nesecat de inspiraţie muzicală ca să nu se dea uitării nişte mărgăritare aşa de preţioase ale poporului. Nici

n'am publicat în prima această ediţie toate strofele care curgeau pe nesfârşite din memoria sa fenomenală pentru fiecare cântec. Intr'o ediţie viitoare voiu publica însă toate strofele cari aparţineau cântecelor marelui şi talentatului măestru, care nici nu voia „să mă înveţe“ alt cântec până ce nu copiam cu ajutorul vioarei sau al pianului exact cântecul său şi dacă îi observam că unele cântece ale sale ca „Barbu lăutarul“, „Câte flori pe Dorna'n sus“, „Bulgăraş de ghiaţă rece“, reprezintă nişte variaţiuni faţă de cântecele auzite prin alte părţi, Batalan se înfuria grozav şi striga: — Păi, domnişorule, ăia sânt nişte stricători de datine şi cântece străbune, căci aşa l-am auzit eu cântecul acesta din gura acelora pe cari Dumnezeu i-a lăsat să cânte şi apoi povestia cu multă duioşie, cum şi-a petrecut tinereţea în bandele marilor măeştri populari Ciolac, Şolcan, Năstase, Paraschiv, *Grigore Vindereu* ş. a., dela cari a învăţat a propaga adevărata artă populară“

Iată deci că colecţia d-lui Şotropa se ridică la rangul şi meritul de *folklor muzical*, încât îl putem pune alături de neobositul veteran Al. Voevidca sau un Vulpeanu etc...

Dar colecţia are şi merite literare, întrucât la orice cântec ne dă şi textul complet.

Găsim astfel rarităţi ca: „Hora lui Ionică“, „Frunză verde arţăraş“, „Hora Rădăuţilor“, „Câte flori pe Dorna'n sus“, Hora „Gura Sucevii“, „*Hora lui Grigore*“, „Hora Saracin“, „Hora Ciobanului“, „Hora lui Costică“ etc., etc.

Toate cântecele au acompaniament de pian.

Execuţia tehnică ireproşabilă şi preţul moderat (10 lei de număr), vor face negreşit ca colecţia aceasta să se răspândească în acele pături largi, cărora le este menită.

Victor Morariu

Bocet

Şi de când ai adormit
Nici de fel nu te ai trezit!
Nu ştiu perina ţi-i moale
Ori n mic nu te mai doare?
Ori scorţariul ţi-i frumos
Că de ieri nu te-ai întors?...

Somnu ista nu-i a bună
Că ţi-o pus năframă'n mână,
Somnu istă-i somn jălit
Cine-l doarme-i bun dormit!...

Auzit dela *Eughenia Nastasi* din Pătrăuţi pe Suceava

de **Leca Morariu**

Scrisori inedite ale lui Alecu Hurmuzachi

(Continuare)

II.

Cernăuţi, 16/28 Mart 1866

Iubite frate!

Mi-aĭ facut mare şi multă bucurie prin scrisoarea ta, care mi-au probat, că cu toate esperinţele, prin care cu toţii am trecut de un timp atît amar de lung si de trist, ai sciut a-ti păstra neatins darul frumos al poveţilor, inima cea caldă şi peste aceea înca si credinţa în amicie adevarata. Eată de ce am cetit cu deosebită mulţămire amabilele şiruri prin care m'ai bucurat, şi în care ai amintit şi pe cei doi scumpi şi buni amici aĭ nostri, care s'au dus unul dupa altul, ca cum sa ne deprindem încet a ne vide şi a ne simţi tot mai singuri. E firesce dar ca cei ce am mai remas d'in cei vechi sa ne restringem cu atîta mai mult legaturile ce ne-au unit, şi să nu fim, pînă cînd mai stăm pe-aici, perduţi si morţi nici pentru alţii. Poeţii se paru a fi mai credincioşi şi mai statornici în astă privire, ce-mi dovedesce anume bravul nostru poet V. Alecsandri, cu care stam în neîntreruptă corespundinţă. — Să-mi dai voie a dori, ca să urmezi acestui frate în Apollo şi tu iubite Iorgule. — Iţi mulţămesc pentru scirile interesante ce ai binevoit a-mi da, precum şi pentru fotografia prea binevenita. Ne avînd aici oameni publici, îţi trămit alăturat macar chipul unui „particular", care poate să aibă macar întru'atît preţu pentru tine, încît originalul acestui chip ti-au păstrat în curs acum de vr'o 20 ani sinceră şi neschimbată amicie. Imi vei face bucurie de-i voi a-mi trămite şi pe a ta. De ai ave şi una mare, apoi ţi-aşi cere'o, ca s'o pun în sala Societăţei noastre literare, unde sta acea a lui Alecsandri, şi în care cu bucurie am pune portretele tuturor literaţilor noştri de merit. Spune-mi, te rog, de se afla de cumperat asemene portrete-litografii, seau macar fotografii mai mari, de a lui Alesandrescu, Bolintineanu, C. Rosetti, Eliad, ca să ne le putem procura. Am dori ca sa punem inaintea ochilor tinerimei noastre de nu pe oamenii politici, dar macar pe scriitorii şi literaţii noştri cei buni şi demni. Şi pe Laurianu, Balcescu, Papiu & l'am pune. Am voit să m'adresezu de adreptul cîtră unii d'în acestia, dar îmi e cam greu de a scrie pe la toti şi dar bucuros i-am cumpera la vr'un librari. — Iti trămit a 3-a numer a foaei de aici [1], vedi că încă tot sântem cam puţini

[1]) *Foaea Soţietaeţii pe'ntru literatura şi cultura romînae în Bucovina.* Anul II. (1866).

şi slabi. Nu ai voi sa ne bucuri cîte odată cu un articul mai mare seau mai mic despre ori ce-ti va plăce, şi cu'n cântecel de de a musei tale, al cărei glas de mult n'am mai auduit Mult ne-ai îndatori [1]. Scrie-ne ceva interesant, pînă cînd mai ai timp, că curînd sciu că te vor chema iar la un post—oameni de onoare ca tine nu pot fi uitati. (Pe amicul nostru Gergel (?) vedu că l'au suflat şi pesemne trebuie să ne mangaiem de astă perdere, cum se mangaie şi el cu speranţa în bezade Grigori). — Spune te rog complementele mele D nei soţiei tale — dar de ce nu-mi spui, câţi copilaşi ai? Salută cu ocasiune pe Mitică Sturza. Unde e Alecu Golescu (albul)? Nu uita pe al teu frate si amic

A. Hurmuzachi

Nu e de sperat ca va re'ncepe dl. Odobescu publicarea Revistei române?

La înmormântarea lui Andrei Glavina

Esequie di un patriota*)

Ieri nel pomeriggio si celebrarono le meste esequie del maestro Andrea Glavina di Valdarsa, spentosi lunedì sera nel nostro Ospedale provinciale.

La perdita del compianto, che pochi forse nella nostra città conoscevano, non potrà non suscitare un vivo rammarico fra gli italiani dell' Istria interna che hanno conosciuto il suo patriottismo e che hanno preso a stimarlo per la sua bontà e per il fervore ch'egli seppe porre nel compiti cui era stato chiamato.

Al nome di questo figlio della non numerosa stirpe rumena che si raggruppa sui poggi della media vallata dell' Arsa, si ricollega una pagina della storia di quelle popolazioni che a più riprese, nel passato lontano e recente, han richiamato su di sè l'attenzione degli studiosi e qualche volta—ai tempi di Wilson—persino quella della grande politica.

Ricordiamo che a suo tempo il povero Glavina, incoraggiato

---

[1]) Abia la 1869 apar în *Foaia* Bucovineană şase fabule ale lui George Sion (p. 176-178).

*) După ziarul fascist din Pola, „L'Azione" An. VII Nr. 37 de Joi 12 Febr. 1925, pus la dispoziţia noastră de d-na Flora Z. Glavina.

dai dirigenti provinciali, si recò a perfezionarsi nella conoscenza della lingua rumena a Bucarest, onde rendere possibile l'attuazione di quello che era stato un lungo desiderio delle popolazioni rumene, abitan la pittoresca e troppo sconosciuta valata che si apre ai piedi del Monte Maggiore.

Se nonchè i preti croati, che erano stati in viati presso quelle primitive popolazioni allo scopo di snaturarne l'anima e la già per sè debole coscienza di raza, ottennero facilmente che il governo austriaco impe isse l'at uazione del proposito della Giunta provinciale di aprire a Frascati (Susgnevizza) una scuola rumena.

Dopo la redenzione, il Glavina lascio spontaneamente la comoda rezidenza di S. ta Domenica d'Albona per relegarsi nei paesi della val d'Arsa; pur di poter realizzare il suo sogno di fondare la scuola rumena e compiere fra quelle popolazioni un apostolato di latinità.

Istituito il nuovo comune di val d'Arsa si sobbarcò benchè di salute malferma, all' incarico di commissario prefettizio, dedicando passione e sforzi di ogni genere al non facile compito di creare dal nulla e fra grandi difficoltà finanziarie il nuovo comune italo-rumeno.

Furono gli strapazzi cui egli si ossoggettò senza risparmio, pur di assolvere appieno al suo compito, quelli che finirono per ucciderlo.

Alla Famiglia dell 'ottimo cittadino, di cui Pola vide ieri le meste esequie, vadano le nostre più sentite condoglianze.

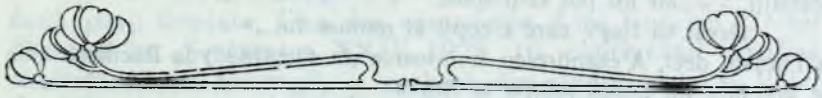

Surâsuri

Balamucul: perspectiva celor ce se nevoiesc să .. începinţească lumea.

Diplomaţie: arta de a fi de aceeaş părere cu trei inşi cari au... patru păreri.

George Voevidca

A apărut ca Extras din Cartea istroromânească **LU FRAȚI NOȘTRI** (și ea pusă sub presă): **RUGAȚ PRE DOMNU** ăn limba lu maia nostre Libricĭ za lu Rumeri din Istrie. Susn'eviţa (Valdarsa)—Jeiăni (Seiane) 1928. Editura revistei „Făt-frumos", Suceava (România). Cărticică de rugăciuni în limba istroromână cu ilustraţii de Michelangelo, Leonardo da Vinci etc.

Preţul **20 lei.**

Multe şi mărunte...

Gr. Alexandrescu la Brăila. — Amănunt care trebue subliniat pentru istoriografii lui Gr. Alexandrescu! Dela paza graniţei, de pe Milcovul Focşanilor deci, unde tânărul *praporcic* Grigorie M. Alexandrescu cânta

„Spre apus curge o apă, între două ţări hotar
Fraţi a căror neunire a avut sfârşit amar",

— din acea desăvârşită izolare a lui, unde bietul „ofiţirică", surgunit din strălucirea Bucureştiului, se simţia atât de stingher:

„Aşa mărginit în sine-mi, trăiesc aici ca un sfânt
Şi'mpărat al nefiinţei mi se pare cumcă sânt,"

— din acest popas de singurătate socială, unde *dolcele farniente* îmb'a la poesie:

„Ne'ngrijirea, nelucrarea, poet mă silesc să fiu,
Şi în versuri de un stânjin lucruri de nimic să-ţi scriu"

— iar poezia primitivităţii oferia totuşi atâta material pentru sarja marelui poet satiric:

„Nimfele le văz desculţe; îmbrăcate'n pici de oi..."

— iar ceilalţi...: „...alt nu pot să-ţi spuie
Decât că fieş'e care e copil al mumei lui..."

— dela Focşani deci, Alexandrescu se întoarce (în Oct. 1837) la Bucureşti abia după ce mai face un popas militar la Brăila

O mărturie pentru trecerea lui la Brăila ne o dă chiar Gr. Alexandrescu cu nota *Câmpia Brăilei* pentru versurile

„Ce netedă câmpie! Cum ochiul se uimeşte
Ce deşert se arată, ori în cotro priveşti" din *Meditaţie* [1]) (apărută în volumul din 1838).

Şi *Barca* [1]) (apărută în acelaş volum din 1838) e „scrisă probabil, tot la Brăila" (E. Lovinescu, *Grigore Alexandrescu, viaţa şi operele lui*, ed. a II-a 75), cf. versul: „Păşeşte lin o barcă pe unda adormită" — şi cf. strofa: „Negreşit că furtuna de vânturi aţâţată

---

[1]) Cf. E. Lovinescu op citat 75: „Scrisă la Brăila şi puţin timp după despărţirea de *Elixa*, conchidem că *Barca*, ca şi *Meditaţia*, a fost compusă în toamna an lui 1837".

Poate curând să schimbe plăcerea'n grozăvii,
Adâncul să-l deschiză; şi marea 'ntărâtată,
Un moment să ne-arate, departe de cei vii."

— care deasemenea ne-ar fi ducând la Brăila, la Dunăre.

Se întreabă deci Lovinescu (op citat 74): „Când a fost oare Alexandrescu la Brăila?" Şi tot Lovinescu (ibid.) răspunde şi se îndoieşte: „Iorga ne spune, că poetul *va fi fost poate acolo în garnizoană* [1]), ceeace nu ne vine să credem căci ne-ar fi spus-o [2]) şi biograful său, Ion Ghica". Şi continuă Lovinescu, apropiindu-se de adevăr: „E mai probabil că Alexandrescu a trecut prin Brăi a după plecarea sa din Focşani, adică în toamna anului 1837".

In volumul II din citata *Istorie a literaturii româneşti*, pag. 176, cetim însă următoarea mărturisire netă [3]) pe care chiar Gr. Alexandrescu ne-a dat-o în schiţa „O nuntă" (apărută în „Albumul ştiinţific şi literar" din 1847): „Sânt câţiva ani de când, pentru păcatele mele, mă aflăm înrolat subt steagurile armiei noastre. Dumnezeu să ierte pe aceia cari, socotindu-mă destinat a apăra patria de primejdii, mă însărcinau cu străjuirea Dunării şi vizitarea picketelor de pază. Născut supt o stea blândă, eu sânt de caracterul cel mai liniştit, şi niciodată sabia mea n'a fost în ispită a se mânji de sânge. Dacă vrăjmaşii ţării ar fi ştiut cu ce om au a face, s'ar fi purtat negreşit cu oarecare obrăznicie, la care paşnicele mele aplecări m'ar fi oprit de a le răspunde. Cu toate acestea, sânt departe de a regreta vremea ce am pierdut cu acea ocupaţie: traiul ostăşesc face pe om răbdător şi exact. Când ai petrecut câtva supt pământ, în bordeie afumate, sau în colibi bătute de valuri, spulberate de vânturi, varietatea vremilor şi schimbările soartei nu te sperie. Apoi câte relaţii prietenesti, câte dulci suveniri sânt rezultatul aceştii vieţi!"—

Încât nu trebue să mai bănuim numai că Gr. Alexandrescu „va fi fost poate acolo (la Brăila) în garnizoană" (Iorga) sau că numai „a trecut prin Brăila" (Lovinescu)!

*
* *

Ştiri nouă despre Creangă! — Ele ne vin chiar din două părţi deodata. Una din contribuţia d-lui Gorovei *Dosarul lui Creangă* în „Şezătoarea XXIV 1928, 16, cuprinzând certificatul de căsătorie al lui Creangă, — cealaltă din studiul d-lui G. Polcovnicu, *Ion Creangă preparand la »Institutul Vasile Lupu«* în „Revista critică" An. II 1928, 112–117. Le exploatăm pe rând.

Certificatul de căsătorie ne comunică:

1. Pentru cununia lui Creangă, data de 23 August 1859, iar pentru *peciul* [4]) acestei căsătorii data 22 August 1859.

---

[1]) N. Iorga, *Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea*, I pag. 216.

[2]) Dar câte nu ne-a spus „biograful" (!) Ion Ghica, ori ni le-a încurcat spunându-le! Le voi semnala aceste încurcături cu alt prilej.

[3]) Şi'n baza ei, dacă mai apuca, d-l Iorga de sigur ar fi precizat că Alexandrescu, nu „va fi fost *poate* acolo în garnizoană", ci că de fapt *a fost*.

[4]) „*Peciul* era autorizarea pe care o da Mitropolitul unui anumit preot ca să săvârşească o cununie. In revista *Miron Costin* An. III 1915, Nr. 8-9, p. 122 am publicat ...un peciu din 1801" — îmi comunică d-l Gorovei în scrisoarea din 3 August 1928.

2 Mirele „Ion Creangă holtei cleric din Seminarie, fecioru răposatului [1]) Ştefan Creangă" [2]) e arătat de 23 ani vârstă [3]); mireasa: „Elena fată mare fiica lui Ioan Grigoriu Iconom" — în vârstă de 15 ani.

Trecem la informaţiile d-lui G. Polcovnicu. Spicuim deci:

1. Autorul şi titlul gramaticei care-l nenoroceşte pe *Trăsnea* din *Amintiri* e: Nicolau Măcărescu, *Gramatică romînă pentru clasele primare*, Iaşi, Buciumul Romîn 1858 — deci nu *Mărculescu*, cum zicea până acum, în atâtea ediţii, o greşală de tipar!

2. Creangă îşi începe şcoala dela Institutul „Vasile Lupu", preciz, dela 8 Ianuarie 1864 (deci nu dela 1863 cum ştiam [4]) până acum şi o termină în 6 Iunie 1865.

3. În acest „Institut V. A." Creangă a fost elev distins: „Dela început Creangă a fost distins de Maiorescu ca element valoros şi a fost excelent apreciat atât în timpul anului, cât şi la examenul de sfârşit de an" — Şi: „La examenul de fine de an, ţinut la 19 Iunie 1864, Creangă ia premiul întâiu"

4 Se învăţa aici: „Aritmetica şi metodica ei pentru şcoala primară, Metoda citirii şi scrierii [5]), Cosmografia, Fizica, Istoria naturală, Muzica vocală cu privire specială la cor şi la cântecele populare române, Gimnastica". Şi: „preparanzii erau obligaţi să predeie gratuit gramatica română *în clasa II a a tuturor şcoalelor primare din Iaşi*".

5. O nouă dată a naşterii lui Creangă (a 4-a dată faţă de cea din certificatul de cununie spicuit mai sus): *2 Aprilie 1837*!

Şi acum o precizare pentru d-l G. Polcovnicu. Pretinde d-l P. că: „o chestiune nestudiată este aceea a contribuţiei lui Creangă la alcătuirea manualelor de curs primar lucrate în colaborare cu alţi institutori". — Il invit deci pe d-l Polcovnicu să cetească mai cu atenţie paginile 34—37, 40—41, 60—66, 68 şi 77—79 din monografia mea *Institutorul Creangă*!

* * *

[1]) răposat în 30 Iunie 1858 v. *Spiţa neamului lui Creangă* în ale leme *Drumuri moldovene* 1925. — Numele Ştefan *Creangă* (în loc de Ştefan Ciobotariu) denotă cât de cunoscut era acum Ion Creangă sub numele maică-sa Smaranda, fiica „vornicului" David Creangă din Pipirig.

[2]) Ceea ce ne-ar duce cu data naşterii lui Creangă la *1836*! — O a treia dată p. naşterea lui Creangă, alături de celelalte două: *1836* şi *1 Martie 1837* (vezi citata *Spiţa neamului lui Creangă*).

[3]) Vezi monografia mea *Institutorul Creangă* 1925, 17 şi 20.

[4]) Primul manual didactic al lui Creangă (în colaborare cu alţii) fu *Metodă nouă de scriere şi cetire...* Iaşi 1867—1868 (v. citat. *Institutorul Creangă* 1925, 26—27).

[5]) Trecut cu vederea de d. G. Polcovnicu.

V. Alecsandri născut la 1821. — De ce s'o mai fi îndoind Gh. Bogdan-Duică (*Vasile Alecsandri, Povestirea unei vieţi*, 1926, 10) ori de „în vara anului 1834 Alecsandri era de 13 ani sau, după alţii, de 15" — când Sever Zotta (*La centenarul lui Vasile Alexandri* 1921, 3 şi 18) a arătat că V. A. s'a născut la 1821, iar la 1819 s'a născut sora poetului, Cantinca Alecsandri ?

*
* *

25 ani dela moartea lui Teliman. — Aceeaşi atât de vrednică „Junime", societate „academică", deci studenţească dela Cernăuţi, care în 1906, cu concursul lui Gheorghe Tofan avu grija de a aduna în volum[1] o parte din foiletoanele risipite de talentul lui Teliman prin ziarele bucovinene, — aceeaşi Junime, mai mult decât studenţească prin atâtea realizări culturale ale ei, a avut şi de astă dată — ea singură[2]! — grija de a se închina amintirii lui Mihai Teliman.

La 21 Decemvrie 1927 se împliniau 25 ani de când, pe vreme de viscol şi prăpăd, trupul lui M. Teliman (mort în vârstă de abia 59 ani) fu astrucat la loc de veşnică odihnă în cimitirul bisericii sf. Dumitru dela Siret. Întrucât „Junimea" iniţiase şi înlocuirea umilei cruci de lemn a lui M. Teliman, cu un monument de piatră, comemorarea sfertului de veac dela moartea celui mai jertfit scriitor bucovinean s'a desfăşurat la Siret, abia în 28 şi 29 Aprilie 1928.

Serbarea a început în ziua de 28 Prier cu un emoţionant cuvânt de pomenire rostit de preşedintele „Junimii" d-l profesor Laur Gârbu. Urmă apoi competenta conferinţă a d-lui prof. Constantin Loghin, care în baza unui interesant material inedit a ilustrat încă odată cu câtă uitare de sine, cu câtă dârzenie ataca acest umil „ziarist" M. Teliman (într'o vreme când politica însaşi era privilegiul boierimii, şi când un biet profesor ca M. Teliman, putea să se afirme doar numai în auxiliarul politicii, în presă .) toată acea i r. viclenie austriacă atât de mesclrină faţă de Românii bucovineni. Prin bunăvoinţa d-lui Taniu Dracinschi (care, dela Unire încoace, nu ştim în ce tainic scrin şi-o fi ascuns gingaşele d-sale versuri...), d. C. Loghin a ajuns aşadar în posesiunea multor articole[3] ale lui Teliman cenzurate de foarfeca guvernului austriac şi, d-sa a putut da curs dreptăţii comunicându-ne postumele înfierări (necenzurate) pe cari le-au preabinemeritat atâtea caricaturi morale (de talia faimosului Bourgignon) stigmatizate de înverşunatul luptător pentru dreptate M. Teliman.

A doua zi, la 29 Aprilie, după săvârşirea rugăciunii în bătrâna biserică a sf. Ioan Botezătorul, a urmat în cimitirul bisericii sf. Dumitru desvălirea sobrului monument pe care Junimenii au ştiut să-l deie mormântului lui Teliman un solid monument de granit, pe fundament betonât şi împrejmuit cu grilaj de fier. In blânda binecuvântare a soarelui de Prier, atât de binevenit acum

---

[1]) Mihai Teliman, *Foiletoane* . . . cu o prefaţă de Gh. Tofan, ed. de soc. acad. „Junimea", Suceava, 1906.

[2]) Căci „Societatea pentru cultură" dela Cernăuţi stăruie a fi un cuibar politic de nemiluite exploatări gratuite...

[3]) Dintre cari unul vezi-l în acest „Făt-frumos" 1928, 100 ş. u.

după țârâitul ploii din ajun, se puteau desluşi sus, pe monument, slovele aurite „Mihai Teliman 1863—1902.. şi m'am întors în patrie din Saul un Paul“ — iar pe soclu, închinarea: „Societatea academică *Junimea* din Cernăuţi, cinsteşte memoria scriitorului care a fost un atât de viteaz cramic al conştiinţei româneşti“. Steagul *Junimii* îşi fâlfâia agale treicolorul deasupra somnului de veci al celui ce-a fost un atât de viteaz apărător al treicolorului... Murmur de rugăciune, cântări ale tinerilor veniţi să se închine unui mare ostaş din vremuri de cumpănă şi răstrişte, mireazmă de tămâie, câte un val de îndepărtat miros de salce, adus până aice ca pe-o aripă de zglobie rândunică, şi incuri de suspine abia s'apânite — încunjurau mormântul cu un sobor de adâncă evlavie. A cuvântat Părintele Tăutu, schiţând emoţionant viaţa de jertfă a celui ce „nu-i nu-i mai un scriitor, ci şi-un apostol“. D-l L. Gârbu a arătat ce mare şcoală a învăţat Junimea dela acest profesor care „coborînd pentru totdeauna de pe catedra primită dela un vremelnic împărat, pentru totdeauna s'a urcat în sfântul amvon veşnic al neamului“. D-l primar Pauliucu-Burlă a subliniat cu elan că „are şi uitatul Siret unul dintre mormintele cari niciodată nu se închid, mormânt izvoditor de veşnică înviere sufletului românesc“. Iar d-l director de liceu Iţcuş încheie cu urarea ca „neamul românesc să aibă parte de cât de mulţi Telimani cari, înaintea binelui întregului neam, ştiu să preţuiască atât de puţin binele lor înşişi“. Şi foarte duios a mulţumit, oarecum în numele familiei, d-l Eugen Teliman, fratele scriitorului.

În şcoala primară, familia Teliman, a răspuns tuturor oaspeţilor cu o strămoşească agapă de *veşnică pomenire*...

Şi fu aceasta, pentru toţi acei Sireteni, odinioară stăpâni ai Siretului, iar astăzi iloţi exterminaţi dincolo de bariera târgului, posesori în oraş doar a celor 2—3 temelii de biserici şi a mormintelor, — o sărbătoare de înzdrăvenire sufletească pentru lupta cea ce va să vie...

* * *

Adevărat jubileu al „Junimii“. — Iar sărbătorirea semicentenarului „Junimii“, în zilele de 25, 26 şi 27 Octomvre c., — fu, ca de obiceiu acţiunile acestei veterane societăţi studenţeşti din Bucovina atâtor iniţiative particulare, iarăşi un prilej de activare a *faptelor*, între cari apogeul îl constituie inaugurarea *Căminului* studenţesc al *Junimii*. Din ofranda *intelectualului bucovinean* s'a putut realiza (numai dela războiu încoace) înfăptuirea acestei vetre româneşti care găzduieşte acum 12 studenţi români (alte 12 locuri vor fi în curând deschise). E această o faptă datorită mai ales uimitorului devotament al d-lui profesor *Arcadie Dugan*, cu adevărat şi cu drept întreit membru (activ, emerit şi onorific) al *Junimii*. Şi atâtea alte fericite inspiraţii, de cari Junimea, în frunte cu îndrumătorul Arcadie Dugan şi cu preşedintele ei şi Laur Gârbu se pot felicita, împletiră o ghirlandă de emoţionante momente solemne în jurul acestui jubileu. Căminul se inaugură deci în ziua de Sf. Dumitru (26 X), odată cu desvălirea bustului (aşezat în curtea Căminului) primului preşedinte Junimean *Dimitrie Onciul*. La festivalul dela Teatrul Naţional

maistrul G. Pantasi ne-a dat o serie de tablouri vivante, foarte vivante prin emoţia pe care au putut-o răscoli...: pagini din suferinţa Bucovinei robite, cei 5 *Arboroseni* dela 1877 între zbirii pajurei cu 2 capete (aşa cum îi ştim din popu'ara[1]) lor înfăţişare în imagine). Şi fură clipe de colcăitoare emoţie când grupuri alegorice intrară rând pe rând în scenă, purtând în slove aurite numele *Celor cinci* încununaţi cu nimbul martirajului: *Zaharia Voronca, Constantin Morariu, Ciprian Porumbescu, Eugen Siretean* şi *Orest Popescu* (acesta din urmă,—azi Arhimandritul Ortisie Popescu, Priorul mănăstirii Suceviţa—singur în viaţă şi de faţă..).

Ba acest jubileu ca nealtul a fost atât de unic în felul său şi prin prinosul de evlavie ce l a arătat faţă de morţii Junimii n Sâmbăta de 27 Oct. a urmat un pelerinagiu pela mormintele Junimenilor, pelerinagiu atât de impresionant prin cucernica tăcere în care s'a desfăşurat. „Jubilanţii" s'au închinat atunci unor morminte ca I. G Sbiera, Vasile Găina, Gheorghe Popovici (poetul T. Robeanu), Grigori Filimon, Emilian Sluşanschi, eroul Lascar Luţia, Gheorghe Tofan, Constantin Morariu, Zaherie Voronca, Oreste Luţia, Dimitrie Onciul, Gheorghe Albescu, Dimitrie Dan... Încât şi la acest jubileu „Junimea" s'a distins prin acea matură înţelegere a demnităţii sale şi a gravelor împrejurări din zilele noastre, — care-i caracterizează tot trecutul ei de viaţă eminent culturală românească.

*

„Clopotul scufundat" la Teatrul Naţional din Cernăuţi. — Distinsul autor al lui *Cheleş-Impărat*, al lui *Făt-frumos în grădina Sfintei-Vineri*, şi iscusitul traducător al lui *Hero* şi *Leandru* de Grillparzer, d-l Constantin Berariu deci, ne-a dat (în 13 Noemvrie) prima mare piesă a stagiunii, — şi înţelegem că numai din respectarea principiului „începutul n'are importanţă" direcţiunea teatrului şi-a inaugurat activitatea cu „Neamul Şoimăreştilor". Premiera poemului dramatic al lui Gerhardt Hauptmann „Clopotul scufundat", cu *Rautendeleina* d-nei Bulandra şi cu d-l D. Anastasiad în *Heinrich* a fost o realizare artistică din mijloace proprii, cum am fi mulţumiţi să înregistrăm una singură pe an. Iar meşterului făuritor de verb şi de vers C. Berariu îi cerem să ne ofere cât de curând savuroasa lectură a traducerii d-sale (care împuse să apară în „Floarea Soarelui").

*

Un mare ctitor al Muzeului Sucevii. — D-l. *Gh. Gh. Burghele* (Dorohoi) a sporit colecţiile Muzeului Sucevii cu 3 foarte preţioase piese: 1 statuetă de lemn şi 2 busturi (unul de marmoră şi altul de bronz).

*

[1]) Fotografie popularizată de aceastaş „Junime".—Veşi şi „Făt-frumos" 1928, 141.

28 Noemvre! (10 ani dela Unire). — Dar marea Unire am prăznuit-o nu numai în felul cum poate fi sărbătorită cu dei alde Nichifor Crainic—ci şi cu acea desbrăcare de toată grija cea lumească pe care o merită România nepoliticianistă şi, maales, neciocoită. D-l. I. Nistor ne-a dat la Cernăuţi în două conferinţe (una la 27/XI în Aula Universităţii; a doua la 28/XI în Sala Sinodală a Mitropoliei), informaţia istorică şi răscolirea sufletească cea atât de cerută în momente ca acestea. A fost de faţă şi Basarabia prin d-l. Inculeţ, şi Dobrogea prin d-l. C. Brătescu, şi Banatul prin d-l. V. Loichiţă, şi Ardealul prin d-l. Sextil Puşcariu, care şi-a spus apoi în „Societatea de mâine" (Nr. 22-24 din 1928) ceea ce avea să ne spună despre *Acum zece ani, în Bucovina*. Dar pentru ca să nu uităm că trăim în semnul politicianismului, autorităţile au fost prezente numai...prin agenţii săi de poliţie şi de siguranţă... La ordinul nu ştim cui apoi — ca şi când în chestiunile acestea pot fi date ordine! —, orcum însă, cu concursul (atât de steril!) al autorităţilor, s'a crezut că Unirea Bucovinei trebue sărbătorită odată cu Unirea Ardealului, la 1 Decemvre, — când iarăşi d-l. I. Nistor a fost conferenţiarul zilei. Dublă sărbătoire deci!

Dar între Unirea *marelui* Ardeal şi între cea a *micii* Bucovine e totuşi o uriaşă deosebire *calitativă*, — şi unirea cel puţin 1/2 *condiţionată* a Ardealului nu trebue amestecată cu cea *necondiţionată* a Bucovinei! Deaceea, voi Moldoveni ai Bucovinei, nu pregetaţi de a-l sărbători pe al nostru *28 Noemvre*, şi fie chiar în pofida poliţiei (cum a fost cazul în al 10-lea an dela Unire!), nu pregetaţi să arboraţi sfântul nostru simbol în colorile curcubeului vestitor de senin, şi arboraţi-l steagul treicolor nu numai în văzul... poliţiei, ci ca 'n vremile teroarei lui Bourgignon, arboraţi-l în cel mai tainic adânc al sufletului vostru sfinţit prin suferinţă!

*

Decada cotidianului „Glasul Bucovinei". — Concomitent cu împlinirea celor 10 ani de Unire, Bucovina sărbătoreşte 10 ani de viaţă ai cotidianului în care s'a zămislit şi s'a închegat Unirea. 10 ani ai ziarului „Glasul Bucovinei". Iar, din perspectiva depărtării pe care-o oferă eroic-trăita dovadă, lupta *culturală* a acestui *istoric* ziar, se afirmă ca o largă dâră de lumină... foarte pi'duitoare pentru celelalte periodice bucovinene...

*

* *

De-ale istro-românei. — Cuvântul *cacica* în povestea istro-română *De feciorul carle ş-a toţ craiţari dat* din „Făt-frumos" An. II 1927, 179 ş. u. trebue tradus cu *şarpe* (nu *raţă*).

*

Pentru uitaţii Istro-Români. — La periodicele noastre cari au ştiut să îmbrăţişeze atât de călduros acţiunea istro-română iniţiată de revista „Făt-frumos", se adaugă, alături de revistele „Graiul Românesc", „Junimea literară" şi „Floarea Soarelui", şi alături de ziarele „Glasul Bucovinei" şi „Viitorul Graniţei" (Caransebeş), — acum şi ziarul „Dreptatea" dela Chişinău.

Leca Morariu

Pentru Cartea Istro Românească. — *Istroromânul Joje Cărţulicĭ* din Susn'eviţa: **10 lire**; d-l profesor *Dr. Dimitrie Cioloca* (Caransebeş): **2.000 lei**.

*

Ctitorii şi adăugătorii Muzeului „Porumbescu". — *Daruri de piese pentru Muzeu. — Societatea studenţilor teologi „Academia Ortodoxă" Cernăuţi:* Bagheta lui Ciprian Porumbescu (în lemn de abanos; capătul învălit în metal aurit poartă inscripţia *Ciprian 1882;* iar cutioara, inscripţia: *Armonia Muzicală aduce Armonia Socială. Ciprian.* Societatea academică „Academia ortodoxă" închină Muzeului „Porumbescu" această preţiosissimă relicvă, din proprie iniţiativă şi în baza unei unanime hotărîri a tuturor membrilor săi. Cu atât mai îmbucurătoare rămâne această faptă a generozităţii culturale.

D-na Octavia Lupu-Morariu: Un clişeu cu scrisoarea adresată (cam la 1848-1850) de Aron Pumnul lui Iraclie Porumbescu.

D-l profesor Ştefan Pavelescu (Suceava): Ziarul „Gazeta Cetăţenilor" (Botoşani) An. I. 1925 Nr. 16 cu articolul D-lui M. G. Posluşnicu, *Cu prilejul vizitei reuniunii... „Ciprian Porumbescu"... şi reprezentarea operei (sic) „Crai-nou":* Apelul soc. „Armonia" (Botoşani) pentru primirea soc. „C. Porumbescu" (în 30 Aug. 1925) la Botoşani (afiş): Programa dela Turneul (din 1925 ?) soc. „Ciprian Porumbescu" cu reprez. operetei „Crai Nou".

Societatea academică „Junimea", Cernăuţi: 2 ex. din *Gaudeamus"* (colecţie de cântece studenţeşti, între cari mai multe de C. Porumbescu), publicată de soc. „Junimea" la jubileul ei semicentenar, Cernăuţi, 1928 cu dedicaţia: *Muzeului „Ciprian Porumbescu" Omagiu fostului preşedinte al Arboroasei (1875-1878), Gărbu Laur, preşedinte;* 1 tablou cu *Cei cinci din comitetul vechii „Arboroasa", arestaţi şi ţinuţi în închisoare 11 săptămâni* (Editura Junimii).

Ofrande de bani şi alte ajutoare. — D l. Ministru Alexandru Lapedatu (din partea Ministerului Cultelor şi Artelor); **10.000 lei**; *D-l. profesor Mihail Gr. Posluşnicu* (Botoşani): 40 exemplare din cartea d-sale *Ciprian Porumbescu (1854 1883)*, Bucureşti 1926; *D-l. profesor Dr. Alexandru Bocăneţu* (Cernăuţi); **350 lei**; *D l. Ioan Vicoveanu*, institutor (Vicovul-de-jos, Bucovina): **200 lei**.

*

† Ion Dragoslav † Primim la redacţie şi această frumoasă dovadă de implinire a datoriei din partea Ligii culturale, Fălticeni:

Liga Culturală, Secţia Folticeni. — Blândul publicist fălticenean, scriitorul consacrat de toate forurile literare de ţară, plăcutul povestitor, în graiul lui Creangă, al intâmplărilor de pe meleagurile noastre, animatorul atâtor opere frumoase, de suflet, din oraşul şi judeţul nostru

Ion Dragoslav

Membru al Soc. Scriitorilor Români, Membru în comitetul executiv al „Ligii Culturale" Folticeni

nu mai e, trupeşte, între noi.

Veniţi cu toţii, cu flori şi cântece, să-l petrecem pentru ultima oară Duminică, orele 4 p. m la lăcaşul de veci şi să ne rugăm pentru el!

Comitetul

*

Colecţia de cărţ ipostale ilustrate „Făt-frumos". — Au apărut şi se vând à 3 lei bucata: Seria 1, Figuri culturale: *Ion Creangă; Preotul Constantin Morariu; Raluca Iurăşcu* (1816-1876), *mama lui Eminescu.* Seria 2, Etnografie şi folclor: *Aromâncă din Albania.* Seria 3, Trecutul nostru: *Pisania bis. St Ilie (jud. Suceava); Biserica dela Bădeuţi* (1487-1917), *ctitorie a lui Ştefan cel Mare; Pagină din Psaltirea slavonă scrisă [1614] de Efrem Episcopul, Rădăuţului.*

De-ale Administraţiei. — Revista noastră a mai primit următoarele daruri: **6.300 lei** dela **Banca Suceveană**, Suceava, (p. N-rul 5 închinat Inaugurării Muzeului „C Porumbescu); câte **150 lei** dela: d-l. dir. gen de finanţe *Nicolai Prelici* (Cernăuţi) şi d-l. fost prefect şi avocat *Dimitrie Cojocariu* (Suceava); **100 lei** dela d-l. cond. tehnic de silvic. *Axentie-Bileţchi-Oprişeni* (Brodina, Bucovina); câte **50 lei** dela: d-l. *Artur Apati*, şef de cabinet (Cernăuţi); d-l. *Aurel Barbier*, profesor (Bucureşti); d-l. *Ioachim Ciuntuleac*, consilier la Curtea de Apel (Cernăuţi); d-l *Dimitrie Lumiceanu*, subprefect (Cernăuţi); şi d-l. *Dr. Dimitrie Marmeline* fost deputat şi profesor universitar (Cernăuţi). — Mărinimoşilor ctitori ai culturii mulţumită şi cinstire!

Cereţi să se pună capăt infamei exploatări dela Societatea pentru cultură!

Făt-frumos

Literatură - Artă - Ştiinţă - Viaţă socială

Suceava, An. III 1928

Nu uitați de cartea istro-românească!

CUPRINSUL

Material literar

Versuri

Baciu D. — Primăvara 70
Brateş Al. — Iubire de cerşitor (trad. din Th Storm) 76
Cerna Mia — Mi-e drag... 8
Mărculescu Constantin — Slăvire! Lui Ciprian Porumbescu 133
Morariu Constantin — Lui Ciprian Porumbescu 131; Cântecul ne-detrunchiaţilor... 142
Morariu Leca — Cănătu lu Rumeri din Istrie coperta N-rului 6; Imnul Istro-Românilor 190
Morariu Victor — Lui Ciprian Porumbescu 136
Porumbescu Iraclie — Lui Iancu 132
Voevidca G. — Răsărit de soare 34; Amurg 100; Sărut 110; Sfârşit de an şcolar 165; Epigrame 42, 51, 171, 185

Proză beletristică

Grecu Valeriu I. — Toate lucrurile sunt aproximative 34
Morariu Leca — Drumuri cirebire 5, 46, 116, 165
Porumbescu Iraclie — Zece zile de haiducie (fragment) 139; Un episod hazliu din mănăstirea Putnei (fragment) 145
Teliman M. — Visul Blagocistivului 100
Voevidca G. — Surâsuri 155, 164, 171, 185, 195

Proză ştiinţifică, scrisori, cronică...

Alecsandri V. — Scrisoare cătră Iraclie Porumbescu (din 1884) 134

Furtună Econ. D. — O poveste dela sora lui Creangă 4

Grădişteanu I. C. — Scrisoare cătră Andrei Glavina (din 1921) 172

Grecu Valeriu I. — Henric Ibsen 76, 112, 178: Viaţa dublă de E. Lovinescu (recenzie) 126

Hurmuzachi Alecu — Scrisori cătră G. Sion (din 1866) 107, 193

Lupu Al. — Un compozitor bucovinean 64; Muzeul Porumbescu 84; „Nedetrunchiaţii"...141; C. Porumbescu născut la Şipot (Bucovina) 151

Morariu Constantin — Cursul vieţii mele: La şcoala din sat; La şcoala normală capitală din Suceava 42; Amintiri din timpul studiilor gimnaziale 71, 110

Morariu Leca — Raul Teodorescu, Elementul universal în Grigore Alexandrescu (recenzie) 90: De ale lui Gr. Alexandrescu 127; Gr. Alexandrescu la Brăila 196; V. Alecsandri născut la 1821 199; Ştiri nouă despre Creangă! 197; Exotismul lui Delavrancea 95; Pentru Mihai Teliman 65; 25 ani dela moartea lui Teliman 199; Maistrul Sadoveanu despre zădărnicia maniilor „moderniste" 128; † Iosif Popovici 153; Iosif Popovici (1876—1928) Note biografice 157; Pentru Andrei Glavina 172; † Eugen Maximovici 128; Sărbătorirea scriitorului 33; „Clopotul scufundat" la Teatrul Naţional din Cernăuţi 201; Pentru graiul viu şi împotriva limbii de laborator! 28; Pentru iconografia „Judeţului-de-apoi" 95; Mormântul lui Grigori Vindireu 128; Muzeul Sucevii 143; Un mare ctitor al Muzeului Sucevii 201; Adevărat jubileu al Junimii 200; Pentru uitaţii Istro-Români 203; D-ale istro-românei 202

pag 197 Creangă

Morariu Victor — Încă odată definiția nuvelei 1; „Definiții și.. alteva“ 97; Traduceri germane din Eminescu 24; M. Eminescu și marele Al. Macedonschi! 24; Povestea vulpii 63; Beția de cuvinte 63; „Muza română“.. 191; Oaspeți japonezi 89; Muzeul „C. Porumbescu“ 129; Opereta „Crai nou“ și reuniunea de cântare „Ciprian Porumbescu“ 150

Onciul D. — Scrisoare către Iraclie Porumbescu (din 1891) 138

Popovici Iosif — Scrisoare (din 1927) 156

Porumbescu Ciprian — Scrisoare (din 1879) 132; Scrisoare către tatăl său (din 1883) 143

Porumbescu Iraclie — Amintiri despre Vasile Alecsandri (fragment) 136

Predescu Lucian I — Câteva amintiri despre I. Adam, N. Beldiceanu și N. N. Beldiceanu 121

Procopovici Al. — V. Georgescu, Emile Picot et ses travaux relatifs auy Roumains (recenzie) 60

Răutu N. N. — Al. Popescu-Telega, Asămănări și analogii în folklorul român și iberic (recenzie) 58

Tempeanu V. — Amintiri despre Ion Dragoslav 158

Zavulovici Al. — Tudor Flondor (1862-1908) 85

Pagina socială

Lupu Al. — Spaima manualelor noastre didactice! 90; Pentru Unirea Dobrogei 26; O instituție și economică, dar și culturală 27; Ministerul Cultelor și Artelor pentru cartea cirebiră 28

Morariu Leca — Trăiască unirea sufletească cu vechiul Regat! 186; Campanie nu împotriva liceului, ci împotriva directorului dela Vatra Dornei 122; 28 Noemvre 202; Pro domo 61; Pentru frații Istro-Români 28; Decada cotidianului „Glasul Bucovinei“ 202

Morariu Victor — Serbare de Crăciun la Burdujeni 25

Material folcloric

Cântece

Înstrăinata (din Oprişeni, Bucovina) auzit de Axentie Bileţchi-Oprişeni 12
Cântece (din Dragoieşti) Bucovina) auzite de Gavril Ionescu 23
" (" Calineşti-Dorna, Bucovina) " " Leca Morariu 24
" (" Prevorochia, Jud. Rădăuţi) " " " " 62, 94
Bocet (" Pătrăuţi pe Suceava) " " " " 192
Din Munţii Apuseni... cântece bătrâneşti, cântece şi strigături auzite de Ştefan Paşca 9, 43, 81, (115)

Cimilituri

Cimilituri din Calineşti-Dorna, Bucovina culese de Leca Morariu 16
Cimilituri istroromâne (din Jeiăn) " " " " 162

Vorbe adânci

Vorbe adânci din Dragoieşti, Bucovina auzite de Gavril Ionescu 14
" " " Mitocul-Adâncatei, Jud. Dorohoi auzite de Petru Iroaie 14
" " " Pătrăuţi pe Suceava, auzite de Leca Morariu 14

Poveşti

Furtună Econ. D. Şiretenia vulpii 15
Iroaie Petru Câtu-i de tare de fire ţiganul (din Mitocul-Adâncatei (Jud. Dorohoi) 12; Tămăduirea lenei (din Mitocul-Adâncatei) 56
Morariu Leca Oştaru carle verit-a asiru (din Susn'eviţa) 17; Mladik'u carle a dobândit bogatie (din Bârdo 52; Cum au Lovranţi costan'u prisecit (din Jeiăn) 87; Ce n-a nigdar fost ni nu va nigdar fi (din Sucodru) 123; Bura mul'are (din Jeiăn) 174 | Poveşti istrorom.

Pentru folclorul ştiinţific

Morariu Leca Iperbolă şi cumpăt (Întru valorificarea cântecului popular) 29

Varia

Ion Dragoslav † (placardă) 204
Errata p. Şt. Paşca, Din Munţii Apuseni 115
Colecţia de cărţi postale ilustrate „Făt-frumos" 31, 204
Pentru Cartea Istro-Românească 32, 64, 96, 203
Ctitorii şi adăogătorii Muzeului Porumbescu 148, 203
Pentru pianul lui C. Porumbescu 151
De-ale Redacţiei 32
De-ale Administraţiei 32, 96, 204
Bibliografie pag. 4 din coperta Nr. 1, 2, 3, 4, 6 pag. 196 şi pag. 152 (Bibliografie p. C. Porumbescu)

Ilustraţii

Cănătu la Rumerî din Istrie (Imnul istro-român) în coperta N-rului 6
Cântec popular auzit în satul istroromân Susn'eviţa 171
Idilă din satul istroromân Susn'eviţa coperta N-rului 1
Moş Ive Scrobe „ „ „ „ 10
Brentar „ „ „ „ 11
Băieţaş „ „ „ „ 45
Casă „ „ „ Jeiăn coperta N-rului 2
Iraclie Porumbescu coperta N-rului 5
Ciprian, Mărioara şi Ştefan Porumbescu la Viena 130
Casa în care a murit C. Porumbescu 131
Berta Gorgon, iubirea lui C. Porumbescu 147
Arborosenii din 1878... 141
Cetatea Sucevii coperta N-rului 3
Mormântul Anastasiei († 1420), fiica lui Laţco (bis dela Rădăuţi) 13
„ Mariei († 1529), soţia lui Petru Rareş (mănăst. Putna) 16
„ lui Roman, fiul Muşatei (bis. dela Rădăuţi) 31
„ „ Efrem († 1626) Episcop de Rădauţi (la Vatra-Moldovţei 120
Pagină din Psaltirea lui Efrem Episcop de Rădăuţi (1614) coperta N-rului 4
Scrisoare a lui M. Teliman (din cam 1901) 103
Vignetă 94

Nu uitaţi de cartea istro-românească!

Varia

Ion Dragoslav † (placardă) 204
Errata p. Şt. Paşca, Din Munţii Apuseni 115
Colecţia de cărţi postale ilustrate „Fât-frumos" 31, 204
Pentru Cartea Istro-Românească 32, 64, 96, 203
Cărţi şi adăogătorii Muzeului Porumbescu 148, 203
Pentru pianul lui C. Porumbescu 151
De-ale Redacţiei 32
De-ale Administraţiei 32, 96, 204
Bibliografie pag. 4 din coperta Nr. 1, 2, 3, 4, 6 pag. 196 şi pag. 152 (Bibliografie p. C. Porumbescu)

Ilustraţii

Cânătu la Rumeri din Istrie (Imnul istro-român) în coperta N-rului 6
Cântec popular auzit în satul istroromân Susneviţa 171
Idilă din satul istroromân Susneviţa coperta N-rului 1
Moş Ive Scrobe „ „ „ 10
Bremar „ „ „ 11
Băieţaş „ „ „ 45
Casă „ „ „ Jeiân coperta N-rului 2
Tracţie Porumbescu coperta N-rului 5
Ciprian, Marioara şi Ştefan Porumbescu la Viena 130
Casa în care a murit C. Porumbescu 131
Berta Gorgon, iubirea lui C. Porumbescu 147
Arborosenii din 1878... 141
Cetatea Sucevii coperta N-rului 3
Mormântul Anastasiei († 1420), fiica lui Latco (bis. dela Rădăuţi) 18
„ Mariei († 1529), soţia lui Petru Rareş (mănăst. Putna) 16
„ lui Roman, fiul Muşatei (bis. dela Rădăuţi) 31
„ „ Eirem († 1626) Episcop de Rădăuţi (la Vat-a-Moldov) 120
Pagină din Psaltirea lui Eirem Episcop de Rădăuţi (1614) coperta N-rului 4
Scrisoare a lui M. Teliman (din cam 1901) 103
Vignetă 94

Nu uitaţi de cartea istro-românească!

Apare tot la două luni

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
SUCEAVA, Spital

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ):

În Țară 200 lei pe an
În Străinătate: 600 lei pe an
Colaboratorii plătesc*) numai 100 lei pe an

Cuprinsul:

Leca Morariu — † Iosif Popovici †
G. Voevidca — Surâsuri
Iosif Popovici — Scrisoare (din 1927)
Leca Morariu — Iosif Popovici (1876—1928)
V. Tempeanu — Amintiri despre Ion Dragoslav
Leca Morariu — Cimilituri istro-române
G. Voevidca — Surâsuri
G. Voevidca — Sfârșit de an școlar (Versuri)
Leca Morariu — Drumuri cirebire
G. Voevidca — Epigrame
G. Voevidca — Surâsuri
I. C. Grădișteanu — Scrisoare către Istro-Pomânul A. Glavina (din 1921)
Leca Morariu — Bura mul'are (poveste în dialect istro-român
Valeriu I. Grecu — Henric Ibsen (sfârșit)
G. Voevidca — Epigrame
G. Voevidca — Surâsuri
Leca Morariu — Trăiască unirea sufletească cu vechiul Regat! (traducere)
Imnul Istro-Românilor — „Muza română"....
Victor Morariu — cules de Leca Morariu
Bocet — Scrisoare către G. Sion (din 1866)
Al. Hurmuzachi — La înmormântarea lui Andrei Glavina
Ziarul „L'Azione" (Pola) — Surâsuri
G. Voevidca — (cărticică de rugăciuni în dialect istro-român)
Rugat pre Domnu
Leca Morariu — Multe și mărunte...
Pentru Cartea istro-românească; Ctitorii și adăogătorii Muzeului Porumbescu; † *Ion Dragoslav* (placardă); Colecția de cărți postale ilustrate „Fătfrumos"; De-ale administrației; Bibliografie; Cuprinsul p. anul III 1928.

---

*) Le atragem însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc colaboratorii!

Bibliografie

Ion I. Nistor, *Unirea Bucovinei, 28 Noemvrie 1928 Studiu şi Documente*, Bucureşti, „Cartea Românească“ 1928.

Al. O. Teodoreanu, *Cronicul Măscăriciului Vălătuc*, Bucureşti „Cartea Rom“ (1928).

Damian Stănoiu, *Necazurile Părintelui Ghedeon*, Bucureşti, „Cartea Rom“ (1928).

Serafim Ionescu, *In noaptea de anul nou* şi *Un mic viteaz* (piese de teatru popular) ed. 2-a, Bucureşti „Cartea Rom.“ 1928.

N. Drăganu, *Cei dintâi.. ardeleni la universităţile apusene*, Bucureşti, „Cartea Românească“ 1928.

E. Lovinescu, *Istoria literaturii contemporane IV*, Evoluţia „Prozei literare“, Bucureşti, „Aurora“ 1928.

Gr. Nandriş, *Patru documente dela Ştefan cel Mare*, Bucureşti, „Cult. Naţ.“ 1928 (An. Acad. Rom.).

Vaclav Miler, *Ceho-Slovacii în România*. Bucureşti, 1928.

George Marinescu, *Nuvela în literatura română*, teză de doctorat, Bucureşti 1928.

Ion Pillat, *Limpezimi*, Craiova, „Scrisul Rom,“ 1927.

N. Drăganu, *Versuri vechi*, Cluj 1928 Extr. din „Dacoromania“ V.

N. Drăganu, *Etimologii*, Cluj 1928 » » » »

Eugen Herzog, *Etimologii*, Cluj 1928 » » » »

Al. Procopovici, *Mărar, proor şi familiile lor*, Cluj 1928 Extr. din „Dacoromania“ V.

Onisifor Ghibu, *Ardealul în Basarabia*, Cluj 1928.

Em. Panaitescu, *Cultură şi învăţământ*, Cluj 1928.

Zece ani dela Unirea Bucovinei 1918 – 1928, Cernăuţi, „Glasul Bucovinei“ 1928.

E. Herzog, *Hugo Schuchard 1842—1927* Extr. din „Revista filologică“, Cernăuţi 1928

E Herzog, *Franc. Maintenant. prov Mantenen* Extr. din „Revista fil.“, Cernăuţi 1928.

Al. Procopovici, *Din morfologia şi sintaxa verbului românesc*, Extr. din „Rev. fil.“, Cernăuţi 1928.

Al. Procopovici, *Recenzii*, Extr din „Rev. fil.“, Cernăuţi 1928

T. Bălan, *Berladnicii*, Cernăuţi 1928

Vlad Bănăţeanu. *L'emploi de la préposition am dans la langue des Mabinogion*, Extr. din „Codrul Cosminului“, Cernăuţi 1928.

Traian Brăileanu. *Politica*, Cernăuţi 1928

Erast Hostiuc, *Istoricul fostei mănăstiri de maici din Iteani*, Cernăuţi 1928.

Antologie din »Hacu«, cu ocazia jubileului semicentenar al societ. acad. rom. »Junimea« Cernăuţi 25 Oct 1928.

Tr. Brăileanu, *Soziologie und Politik*, Berlin 1928 Extr. din „Archiv für systematische Philosophie und Soziologie“.

Preţul 35 Lei.